

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**KONSERVATUVARLARDA VERİLEN ŞAN EĞİTİMİNDE VOKOLOJİ
DERSİNİN YER ALMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER**

Cansu İŞILDAR

ORCID: 0000-0003-1109-771X

Danışman

Doç. Dr. Nilay ÖZAYDIN

ORCID: 0000-0002-8580-7318

Konya – 2023

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında benden desteğini esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Nilay ÖZAYDIN'a, tez konumu seğme ve araştırma süresince yaptığı çalışmalarla beni etkileyen, bilgisini hiç esirmeyen kıymetli hocam KBB uzmanı Doç. Dr. İlder DENİZOğLU'na, yüksek lisans öğrenimim boyunca ilgisini ve anlayışını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Sema SEVİNÇ ÇETİN'e, araştırmada kullandığım yöntemle ilgili görüş ve önerilerini benimle paylaşan değerli hocam Prof. Dr. Ersin BOZKURT'a,

Eğitim hayatım boyunca inancı ve desteğiyle yanımda olan aileme, özellikle hayatın getirdiği tüm zorluklara rağmen maddi, manevi arkamda duran her zaman da durmaya devam edeceğini bildiğim güzele ve doğruya yönelmemi sağlayan dimdik duruşuyla örnek aldığım güzel annem Yeşim EMBİYAOğLU'na ve yüksek lisans eğitim sürecimde benden desteğini hiç esirgemeyen sevgili eşime sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Cansu IŞILDAR

Haziran 2023

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ.....	10
1.1. Problem Durumu	11
1.2. Araştırmanın Amacı	12
1.3 Problem Cümlesi ve Alt Problemler	12
1.4. Araştırmanın Önemi	13
1.5. Sayıtlar	13
1.6. Sınırlılıklar.....	13
1.7. Tanımlar	13
2. ALAN YAZIN.....	16
2.1. Şan Eğitimi	16
2.2. İnsan Sesinin Oluşumu.....	18
2.2.1. Enerji kaynağı.....	18
2.2.2. Ses sisteminin anatomi ve fizyolojisi	19
2.3. Vokoloji.....	22
2.4. Vokoloji Dersi	23
2.5. Profesyonel Sesin Eğitimine Vokolojik Yaklaşım	24
2.5. İlgili Araştırmalar	29
2.5.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	29
2.5.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar	31
3. YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.2. Çalışma Grubu.....	34
3.3. Veri Toplama Aracı.....	36
3.4. Verilerin Toplanması.....	36
3.5. Verilerin Analizi.....	37
1. BULGULAR VE YORUMLAR.....	38
4.1. Tema 1. Vokolojinin Ders Olarak Verilmesiyle İlgili Düşünceler	38
4.1.1. Alan uzmanı veya şan eğitmeni tarafından verilmesi	39
4.1.2. Tüm şan öğrencilerine veya ses sağlığı sorunu yaşayan öğrencilere verilmesi .	40

4.1.3. Lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiği ve verilmesi gereken eğitim süresi	41
4.1.4. Sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin ‘vokoloji dersi’ adı altında verilmesi	44
4.2. Tema 2. Vokolojinin Bir Ders Kapsamında Müfredata Eklenmesinin Öğretim Elemanı ve Öğrencilere Katkıları	46
4.2.1. Öğrencilerin sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilgi sahibi olmaları	47
4.2.2. Soyut olguların somutlaştırılması	48
4.2.3. Öğrencilerin kullandıkları enstrümanı tanımaları	49
4.2.4. Öğrencilerin seslerini bilinçli kullanmaları	50
4.2.5. Öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleri	50
4.2.6. Öğrencilerin ses sağlığı ve korunmasıyla ilgili bilgi sahibi olmaları	51
4.2.7. Öğrencilerde solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlanması	52
4.2.8. Bilimsel farkındalık sayesinde eğitmenin yükünü hafifletmesi	52
4.2.9. Eğitim sürecinde verimin artması	53
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	55
KAYNAKLAR.....	63
EKLER.....	67
EK-1: Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı 2020-2021 Öğretim Planı	67
EK-2: Dokuz Eylül Üniversitesi 2012-2013 Öğretim Yılı 1. Yarıyıl Vokoloji Ders Tanıtım Formu.....	68
EK-3: Dokuz Eylül Üniversitesi 2012-2013 Öğretim Yılı 2. Yarıyıl Vokoloji Ders Tanıtım Formu.....	70
EK-4: Etik Kurul Onayı	72
EK-5: Anket	73

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Konservatuvarlarda Verilen Şan Eğitiminde Vokoloji Dersinin Yer Almasına İlişkin Görüşler başlıklı tez çalışmamın toplam **75** sayfalık kısmına ilişkin, 19/06/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%19** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
4. Önsöz hariç
5. İçindekiler hariç
6. Simgeler ve kısaltmalar hariç
7. Kaynaklar hariç
8. Alıntılar dahil
9. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

19/06/2023

Cansu IŞILDAR

Doç. Dr. Nilay ÖZAYDIN

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

19/06/2023

Cansu IŞILDAR

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

ASHA: American Speech-Language-Hearing Association (Amerikan Konuşma, Dil ve İşitme Birliği)

KBB: Kulak Burun Boğaz

NATS: National Association of Teachers of Singing (Ulusal Şan Öğretmenleri Birliği)

VASTA: Voice and Speech Trainers Association (Ses ve Konuşma Eğitmenleri Derneği)

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

KONSERVATUVARLARDA VERİLEN ŞAN EĞİTİMİNDE VOKOLOJİ DERSİNİN YER ALMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER Cansu İŞILDAR

Öğretim elemanı görüşleri alınarak vokoloji dersinin konservatuvarlarda şan eğitimi alan öğrencilere verilmesinin gerekliliklerini ortaya çıkarmanın amaçlandığı bu çalışmada araştırma modeli olarak betimsel tarama modeli kullanılmış olup, araştırmanın çalışma grubunu uygun/amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş Türkiye’deki Devlet Konservatuvarları Sahne Sanatları Opera Ana sanat Dalı öğretim elemanları oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 11 sorudan oluşan anket formu kullanılmış, veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Buna göre oluşturulan 2 ana tema ve her bir temanın altında da alt temalar şeklinde sunulmuştur. Öğretim elemanlarının vokolojinin ders olarak verilmesine ilişkin düşüncelerinin değerlendirildiği birinci temaya ilişkin alt temada vokoloji dersinin alan uzmanı tarafından verilmesi gerektiği, aynı zamanda bu dersin şan eğitmeni eşliğinde verilebileceği ya da verilen bilgilerin şan eğitmeni tarafından desteklenmesi gerektiği ortaya konmuştur. İkinci alt temada öğretim elemanlarının çoğu vokoloji dersinin tüm öğrencilere verilmesiyle ilgili görüş bildirirken katılımcıların yine büyük kısmı ses sorunu yaşayan öğrencilere de verilmesine olumlu yanıt vermiştir. Dolayısıyla bir öğrencinin ses sorunu yaşayıp yaşamaması vokoloji dersinin verilmesi hususunda belirleyici bir unsur olmayıp tüm öğrencilere verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Üçüncü alt temada öğretim elemanları vokoloji dersinin lisans programının hazırlık sınıfında ya da lisans 1 düzeyinde yani verilebilecek en erken zamanda verilmesi gerektiğine ve çoğunlukla haftada 1 ya da 2 saat verilmesine ilişkin görüş bildirmişlerdir. Bir diğer alt temada öğretim elemanları, konservatuvarlarda sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin ‘‘Vokoloji Dersi’’ adı altında verilmesiyle ilgili büyük oranda olumlu ifadelerde bulunmuşlardır. İkinci temada vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanları ve öğrencilere katkıları sırasıyla; öğrencilerin ses sağlığı ve korunmasıyla ilgili bilgi sahibi olmaları, eğitim sürecinde verimin artması, öğrencilerin sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilgi sahibi olmaları, öğrencilerin kullandıkları enstrümanı tanımaları, soyut olguların somutlaştırılması, öğrencilerin seslerini bilinçli kullanmaları, öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleri, bilimsel farkındalık sayesinde eğitmenin yükünü hafifletmesi, öğrencilerde solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlanması şeklinde alt temalarla ifade edilmiş ve önemli görüşler ortaya konmuştur.

Araştırmada, şan eğitimi alan her öğrencinin ses mekanizmasının nasıl çalıştığına dair yeterli bilimsel bilgiye sahip olması gerektiği ve etik ve psikoloji, akustik, anatomi ve fizyoloji disiplinlerinin birleşerek çok disiplinli bir yaklaşımın izlenmesi halinde bu durumun şan eğitimine olumlu etkisi olacağı, bu birkaç disiplinin eğitim sürecinde yer alması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca vokoloji eğitiminin, öğrencilerin ses mekanizmasının çalışma prensibini tam olarak anlamalarına ve bu bilinci performanslarına taşınmaları ile de eğitim süreçlerini daha sağlıklı bir şekilde sürdürmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İleride şan eğitimi öğrencilerinin pedagojik vokolojiyi kapsayan disiplinlere ilişkin bilgi seviyelerinin ölçülmesine yönelik araçlar geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şan eğitimi, Vokoloji, Vokoloji dersi, Pedagojik vokoloji

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education
Music Education Program
Master Thesis

OPINIONS ON THE INCLUSION OF VOLOGY LESSON IN VOICE EDUCATION IN CONSERVATORIES

Cansu İŞILDAR

In this study, which aims to reveal the necessity of giving the vocology lesson to the students who receive vocal education in conservatories by taking the opinions of the lecturers, descriptive survey model was used as the research model, and the study group of the research consists of the lecturers of the State Conservatory Performing Arts Opera Department in Türkiye, selected by the convenient/purposive sampling method. In the research, a questionnaire consisting of 11 questions was used as a data collection tool, and the data were analyzed by descriptive analysis technique. Accordingly, it was presented as 2 main themes and sub-themes under each theme. In the sub-theme related to the first theme, in which the opinions of the instructors about the teaching of vocology as a lesson were evaluated, it was revealed that the vocology lesson should be given by the field expert, and at the same time, this lesson could be given in the presence of a voice instructor or the information given should be supported by the voice instructor. In the second sub-theme, while most of the lecturers expressed their opinions about giving the vocology lesson to all students, the majority of the participants also gave a positive response to the students who have voice problems. Therefore, it has been concluded that whether a student has a voice problem or not is not a determining factor in giving the vocology lesson, but it should be given to all students. In the third sub-theme, the instructors stated that the vocology lesson should be given in the preparatory class of the undergraduate program or at the undergraduate 1 level, that is, as soon as possible, and that it should be given 1 or 2 hours a week mostly. In another sub-theme, the lecturers made mostly positive statements about the courses related to the physiology, anatomy, vocal diseases and prevention methods of the voice in conservatories, which are basically the same but with different names and contents, being given under the name of "Vocology Lesson". In the second theme, the contributions of the inclusion of vocology to the curriculum within the scope of a course are respectively given to the instructors and students; students have knowledge about vocal health and protection, increase efficiency in the education process, students have knowledge about the anatomy and physiology of the voice, students recognize the instrument they use, embody abstract facts, students use their voices consciously, students gain scientific knowledge, lighten the burden of the instructor thanks to scientific awareness were expressed with sub-themes such as raising awareness about breathing and posture in students, and important opinions were put forward.

In the research, it was emphasized that every student receiving singing education should have sufficient scientific knowledge about how the vocal mechanism works, and if a multidisciplinary approach is followed by combining the disciplines of ethics and psychology, acoustics, anatomy and physiology, this will have a positive impact on singing education, these several disciplines should take part in the educational process. It is thought that it is/will be of great importance for students to learn the anatomy and physiology of the vocal mechanism through vocology education, and to carry this awareness to their performances as a result of their understanding of the working principle of this mechanism, as it will have positive effects on their vocal performances. In the future, it is recommended to develop tools to measure the level of knowledge of vocal education students about disciplines including pedagogical vocology.

Keywords: Voice training, Vocology, Vocology lesson, Pedagogical vocology

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

İnsanoğlu ilk çağlardan beri kendi seslerini keşfetmeye başlamış ve onu daha güzel kullanmaya çalışmıştır. Sesi güzel kullanma arzusu farklı teknikler deneyerek sesi daha etkin ve doğru kullanıma itmiştir. İnsanlar sadece müzikal bağlamda değil iletişim esnasında da sesi doğru kullanmanın sosyal hayata büyük katkıları olduğunu görmüştür. Herkesin ses rengi, perdesi, tınısı farklıdır ve sesi kullanım biçimi bir nevi karakterimizin aynasıdır. Tüm bunlar göz önüne alındığında aslında her bireyin sesini etkin bir şekilde kullanmayı bilmesi, doğru ses tekniğini kullanma bilincine varması gerekir.

İnsan sesi doğuştan gelen, konuşma ve anlaşma için gerekli her türlü yapıyı barındıran bir olgudur. Etkili, güzel ve doğru bir konuşmanın sağlanabilmesi için iyi eğitilmiş bir sese sahip olmak gerekmektedir (Kartal, 2013). Böyle bir sese sahip olabilmek için de ses eğitimi çalışmalarının programlı bir şekilde yapılması gerekmektedir. “İnsanın sağlıklı doğuşunda, sesi, belirleyici bir önem taşımaktadır. İnsanın içinde doğduğu çevrede yer alan doğal, toplumsal ve kültürel öğeler arasında ses, çok önemli bir yer tutmaktadır” (Uçan, 1996)

Bir bebeğin dünyaya gelip akciğerlerini ilk kez oksijenle doldurduğu anda solunuma başlaması, sesini kullanarak ağlamaya başlaması ve anne sütünü emmeye başlaması gibi doğduğumuz andan itibaren içgüdüsel olarak ortaya çıkan bazı eylemler vardır. Sesimizi kullanmak dünyaya geldiğimiz anda yapmaya başladığımız ilk eylemlerdendir. Doğal ses tekniğimiz anatomimize en uygun ve bu nedenle de en doğru teknik olarak kabul edilmektedir. Doğal sesimizden büyüme sürecinde gerek fiziksel, gerek zihinsel, gerekse sosyal ve psikolojik etmenler sebebiyle uzaklaşabiliriz. Zihin ve beden kontrolünün tam anlamıyla kazanılmadığı süreçte bebek, tüm gün ağlasa bile sesi hiç kısılmaz, oysa bilincimizin gelişmiş olduğu yetişkinlik çağında ses bozukluklarına daha sık rastlanmaktadır. Doğal ses tekniğimizi korumak ya da tekrar kazanmak için ses sağlığı bilincini ve bedensel farkındalığı edinmemiz gerekmektedir (Kar, 2020).

İnsan sesi, vücudumuzun mükemmel bir uyum içinde çalışması sonucu oluşur. Bir kişinin enstrümanı hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması eğitim ve sonrasındaki süreçte ciddi ses sorunlarına yol açabilir. Profesyonel ve yarı profesyonel ses kullanıcılarının, ses yolunu en doğru şekilde kullanmaları gerektiğinden birçok disiplin hakkında bilgi sahibi olmaları son derece önemlidir. Anatomi, fizyoloji, akustik, etik ve psikolojiyi kapsayan şarkı söylemenin

bilimsel temeliyle birlikte tüm pedagojik sürecin merkezi olarak değerlendirilir ve ilk iki disiplinin ses hijyeni ve sağlığı üzerindeki etkisi azımsanmamalıdır (Madden, 2012; Sell, 2017).

Sesin doğru ve etkili bir şekilde eğitilmesi için sesin nasıl çalıştığını anlamak gerekir. Bu bağlamda asıl soru “anlamak” kelimesinin ne ifade ettiği. Uygulayıcıların kendi şarkı çalışmaları ve performans deneyimleriyle öğrenilen ses tekniği anlayışları öğretim için yeterli olmayabilir. Bir öğretmenin duyum yoluyla anlamasına rağmen bunu öğrenciye doğru bir şekilde aktaramama ihtimali de olabilir. Böyle bir yaklaşım bazı durumlarda işe yarayabilirken, günümüzde profesyonel müzik yapımının, ekonomik ve eğitimsel hesap verebilirliğe vurgu yapan çağdaş yükseköğretimin geniş kapsamlı talepleri bağlamında bariz sınırlılıkları vardır. Bu yaklaşım işe yarasa bile, öğrenciye yönelik en verimli yaklaşım olup olmadığı şüphelidir. Öğrencinin doğuştan gelen yetenekleri, öğrenme stili ve öğretmenin teknik yeterlilik düzeyine bağlı olarak, bazı becerileri aktarmada etkisiz olabilir. Ses tekniği soyut bir kavram olmasına rağmen, sözlü olarak açıklanamaması için hiçbir neden olmadığı gibi bu bilginin içeriğinin ses bilimi bilgisinin içeriğiyle ilişkilendirilememesi için hiçbir neden yoktur (Callaghan, 1998).

1.1. Problem Durumu

Günümüzde bir şan sanatçısının kendi enstrümanını yani ses üreten organlarını bilimsel olarak tanıması, müzikalite kurallarını gerçekleştirebilmek için enstrümanını iyi kullanabilmesi önem arz etmektedir. Bu yolda eğitim alan konservatuvarların şan bölümü öğrencilerinin ses pozisyonu aramaktan kurtulmaları ve bu işin bir koordinasyon işi olduğunu anlamaları önemlidir. Şan eğitimcisi her ne kadar bu dersin içeriğindeki sanatsal bilgiler ile bazı kısıtlı teorik bilgileri veriyor olsa da ders saatlerinin bir bölümü bunları anlatmakla geçmektedir. Geçmiş yıllarda konservatuvarlarda liseden başlayarak lisans dönemi ile birlikte verilen eğitim süresinin daha sonra lisansla sınırlandırılması ve 2021 yılından itibaren bazı konservatuvarlarda olan hazırlık sınıfının da kaldırılması ile şan eğitiminin 4 yıla indirilmesi eğitim sürecini etkilemiştir. Şan eğitiminin vokoloji eğitimi ile verilen akustik bilimi, anatomi, fizyoloji gibi disiplinlerle desteklenerek bir alt yapı oluşturacağı, eğitim sürecinde daha hızlı ve sağlıklı yol alınabileceği, soyut anlatımların yanında daha net bilgiler verilmesi ile eğitim sürecine kolaylık sağlayacağı, aynı zamanda şan eğitimcilerine de zamandan kazandıracağı düşünülmektedir.

Gelecekte seslerini profesyonel anlamda kullanacak olan konservatuvar öğrencileri, şan derslerinde seslerini yoğun bir şekilde kullanmaktadırlar. Bu öğrenciler eğitim ve sonrasında profesyonel hayatları boyunca birçok imajinasyon kullanırlar. Şan derslerinde ‘sesi maskeye al, sesini öne al, yumuşak damağı kaldır, sesini yuvarla, parlat’ gibi yönlendirmeler ses

eğitmenleri tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Eğitmenlerin bu tür terimleri kullanarak yönlendirmesi bazı öğrenciler tarafından yanlış anlaşılmaya ya da yanlış uygulamaya yol açabilmektedir. Daha bilinçli ilerlemek adına bu yönlendirmelerin teorik bilgiyle desteklenerek, bu bilgiler ışığında kazanılan davranışların uygulamada farkındalık oluşturacağı ve şan eğitimi sürecine katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Ayrıca şan eğitiminde çok disiplinli bir yaklaşım izlenilmesi halinde öğrenciye aktarılması gereken başlıca konular somut bilgilerle destekleneceği için daha anlaşılır olup, öğrenciyi anlam karmaşasından kurtaracaktır. Bazı öğrenciler şan derslerinde doğru tekniği bulmak adına öğretmenini taklit eder, fakat enstrümanını tanımayan bir bireyin taklit esnasında ne kadar doğru kazanımlar elde edebileceği tartışma konusudur. Dolayısıyla sesi eğitirken bilimsel tabanlı ve çok disiplinli bir yaklaşım izlenmesi halinde öğrencilerin kafa karışıklığı minimuma indirgenebilir ve uzun bir yol bilinçli adımlarla kısaltılabilir. Tekniği bilinçsizce oturmuş bir öğrencinin yanlış tekniği düzeltmesi çok zordur ve bu süreçte ciddi psikolojik bunalımlar yaşaması kaçınılmazdır. Ayrıca yanlış oturan teknik sebebiyle çeşitli ses sorunları yaşanma ihtimali yüksektir. Bu gibi durumların önüne geçebilmek ve şan eğitimi sürecini daha verimli sürdürebilmek adına, konservatuvarlarda şan eğitimi alan öğrencilerin vokoloji eğitimiyle desteklenmeleri önemli görölmektedir.

Türkiye’de bazı konservatuvarlarda KBB uzmanları tarafından ses sağlığına ilişkin farklı isimlerle dersler verilmektedir. Bununla birlikte öğretim planında vokoloji dersi bulunan tek kurum: Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’dır. Ders, Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı öğrencilerine verilmektedir. Bu dersin şan eğitimi alan öğrencilere katkı sağlayacağı ve konservatuvarlarda yaygınlaşması gerektiği düşünölmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, öğretim elemanı görüşleri doğrultusunda vokoloji dersinin konservatuvarlarda şan eğitimi alan öğrencilere verilmesinin gerekli olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılmıştır.

1.3 Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmada vokoloji dersinin konservatuvarlarda şan eğitiminde yer almasına ilişkin öğretim elemanı görüşleri alınmıştır. Bu nedenle araştırmanın problem cümlesi “Konservatuvarlarda verilen şan eğitiminde vokoloji dersinin yer almasına ilişkin görüşler

nelerdir?’’ şeklinde oluşturulmuştur. Bu problem cümlesine uygun alt problemler şu şekilde oluşturulmuştur:

1. Öğretim elemanlarının vokolojinin ders olarak verilmesine ilişkin düşünceleri nelerdir?
2. Vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere katkıları nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma vokoloji dersinin konservatuvarlarda şan eğitimi alan öğrencilere verilmesinin gerekliliklerini, şan eğitimi ile ilişkisini öğretim elemanı görüşleri doğrultusunda belirleyerek, şan eğitimindeki öğrenmelere katkı sağlayıp sağlamayacağını ortaya koymak açısından önemli görülmektedir. Literatürde Türkiye’de konservatuvarlarda verilen şan eğitiminde vokoloji dersinin yer almasına ilişkin görüşleri araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple araştırmanın alana kazandırılması ve ileride yapılabilecek araştırmalara ışık tutması önemlidir.

1.5. Sayıtlar

Araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir:

1. Yöntemin araştırmanın amacına ve konusuna uygun olduğu varsayılmıştır.
2. Verileri toplama sırasında araştırma kapsamında seçilen öğretim elemanlarından oluşan çalışma grubunun araştırma için gereken özellikleri taşıdığı varsayılmıştır.
3. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının, anket formunu samimi ve gerçek görüşlerini yansıtarak cevaplandığı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma Türkiye’de Devlet Konservatuvarlarının Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dallarında ulaşılabilen öğretim elemanları ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada verilmesi istenen vokoloji dersi pedagojik vokoloji ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Glottis: Ses telleri arasındaki boşluk (gırtlığın ses tellerinin bulunduğu bölge).

KBB Uzmanı: Kulak, burun, boğaz ve bu organlarla ilişkili baş ve boyun yapılarında meydana gelen hastalık ve rahatsızlıkları olan hastaların tıbbi ve cerrahi tedavisini yapmaya yönelik uzmanlık eğitimini almış olan hekimlerdir.

Larinks: Gırtlak.

Mukoza: Ses tellerinin üzerini örten örtü (ağız, burun, boğaz, alt solunum yolları, sindirim sistemini de döşeyen; vücudumuzun dışındaki derinin vücudun iç boşluklarını döşeyen örtünün karşılığı).

Pedagojik Vokoloji: Pedagojik vokoloji, ses icracılarının hem profesyonel olmadan önceki eğitim sürecinde sesin gelişimine destek olmak, hem de mesleki olarak icra sesinin sürdürülebilir olması için çalışır. Yanlış yorumlanabilen pedagojik vokolojinin şan pedagojisinden farkı şöyle tanımlanabilir: Pedagojik vokoloji, şarkı söylemeyi öğretmeyi değil; sesle ilgili bilimsel tabanlı bilinç sağlamayı, şarkı söylerken ses sağlığını korumayı ve bunu geliştirerek sürdürmeyi amaçlar. Pedagojik vokoloji kapsamında şan eğitimi sırasında dersler yoluyla teorik bilgilendirme, sesle ilgili sportif ihtiyaçları geliştirecek doğrultuda katkı sağlama, aynı zamanda bozulan ses sağlığını düzeltme uygulamaları bulunur. Bu uygulamalarda kullanılan ses terapi yöntemleri klinik vokoloji ile şan pedagojisindeki uygulamaların kesişme kümesi gibi de değerlendirilebilir (Denizoğlu, 2020).

Ses Terapisti: Dil ve konuşma bozuklukları uzmanı.

Subglottis: Glottisin altı, nefes borusunun üst bölgesi.

Supraglottis: Ses tellerinin üst kısmındaki yutak bölgesi.

Şan eğitimi: Ses eğitiminin içinde, özellikle mesleki müzik eğitimi kapsamında ve ses eğitiminin gerektirdiği temel davranışların üzerinde oluşturulan, ileri teknikle ve artistik düzeyde şarkı söyleyebilmeyi ve sese dayanıklılık kazandırmayı amaçlayan mesleksi, ileri bir ses eğitimidir (Töreyn, 1998).

Üstbiliş: Kişinin kendi düşünme süreçlerinin farkında olması ve bu süreçleri kontrol edebilmesi anlamına gelir.

Vokal Fold: Ses teli.

Vokal Kord: Gırtlaktaki ses telleri.

Vokoloji: İnsan sesinin oluşma prensiplerini araştıran, bu prensipler çerçevesinde kişinin sesini daha etkin, daha esnek ve göreceli olarak güzel kullanabilmesi için farklı yöntemler bulan ve kullanan; ses bozukluklarının tanı ve tedavisi için uğraşan bilim dalıdır (Denizoğlu, 2020).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1. Şan Eğitimi

Şan kelimesi Fransızca şan (chant) teriminden gelmektedir. Gerçek anlamı; dayanıklılık ve sağlamlık kazandırmak için sesi işlemek, yetiştirmek, ses müziği sanatı, tekniği ve insan sesiyle oluşturulan teknik sesler bütünlüğüdür. Bir diğer anlamı ise, Türkçe sözlükte insan gırtlığından çıkan perde ve ayrımlarıyla çeşitli duyular uyandıran ses dizisidir. Günümüz Türkçesi'nde ise genellikle güzel şarkı söyleme, sesi doğru, güzel ve etkili bir biçimde kullanma anlamı taşıdığı ve opera şarkıcılığını anımsattığı düşünülmektedir (Tonya, 2008).

“Ses eğitimi; içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran bir kavramdır. Şan eğitimi; ses eğitiminin içinde, özellikle mesleki müzik eğitimi kapsamında ve ses eğitiminin gerektirdiği temel davranışların üzerinde oluşturulan, ileri teknik ve artistik düzeyde şarkı söyleyebilmeyi ve sese dayanıklılık kazandırmayı amaçlayan mesleksi, ileri bir ses eğitimidir. Şarkı söyleme eğitimi ise, şarkı öğretimini içine alan, bireylere ses eğitiminin gereklerine uygun olarak, doğru, güzel ve etkili şarkı söylemeyle ilgili davranışların kazandırıldığı, özellikle genel ve özengen (amatör) müzik eğitimi kapsamında uygulanan bir ses eğitimidir. Şarkı söyleme eğitimi, şarkı öğretimindeki, ritim, ezgi, dil ve işitme çalışmalarının yanında, sesini doğru, güzel ve etkili kullanma davranışlarını kazandırmayı amaçladığı için, özellikle ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında uygulanır. Konuşma bozukluklarına bağlı tedavi de ses eğitimi kapsamındadır. Bunda esas amaç, konuşma sırasındaki sesin doğru oluşturulup kullanılması, artikülasyonun ve diksiyonun doğruluğu olarak belirlenmektedir. Buna göre; şan eğitimi, şarkı söyleme eğitimi ve konuşma; “ses eğitimi” kapsamında yer alan alt kollardır. O halde; ses eğitimi kavramı; konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimlerini kapsayan, sesi anatomik ve fizyolojik yapıya uygun olarak kullanmayı amaçlayan; şan eğitimi ise, ses eğitiminin içinde, anatomik ve fizyolojik yapıya uygunluğu ve doğruluğu bakımından ses eğitimiyle aynı önemde olması gereken, en üstün teknik, sanat ve müzikalite düzeyinde şarkı söyleme biçimiyle birlikte doğuştan şan eğitimine uygun fiziksel ve anatomik yapıyı zorunlu kılan disiplinlerarası birer eğitim/öğretim süreçleridir denilebilir” (Töreyin, 1998).

Şan dersi alan öğrenciler eğitim sürecinde ve daha sonraki profesyonel hayatlarında seslerini yoğun bir şekilde kullanmak zorunda kalırlar. Seslerini kullanma şekilleri larengeal

vokal fonksiyonlarını etkiler ve hatalı ses kullanımları ses hastalıklarına yol açabilir. Ses sorunları; ses kaybı yaşanmadan önce de bireylerde ciddi psikolojik travmalara neden olabilir. Bir profesyonel ses kullanıcısının sesini kaybetmesi, mesleğini kaybetmesi demektir (Doğan, 2004).

Sevinç ve Şimşek'e (2004) göre; ses eğitimi dersinde verilmesi gereken konuları sıralayacak olursak:

- Larenks ve bu organın anatomik yapısı
- Ses ve solunum organları
- Toraks
- Diyafram, diyafram nefesinin önemi.
- Nefes çeşitleri
- Nefes, nefes basıncını arttırıcı çalışmalar. Daha geniş, derin alınan ve daha uzun sürede boşaltılan nefes çalışmaları
- Şarkı sesinin oluşturulmasında kullanılacak en yararlı nefes şekli
- Nefes-ses, nefes-söz bağlantısı
- Ses yolu ve maske
- Rezonans çalışmaları
- Diksiyon çalışmaları
- Sese nitelik ve alan kazandıran seviyeye uygun temel teknik vokal çalışmalar
- Teknik çalışmalara uygun eğitsel küçük ölçekli yapıtlar ve seviyeye uygun eserler üzerinde çalışmalar
- Sesin bakımı ve korunması

Bu konular aktarılırken bilimsel temellere dayandırılmadığı takdirde öğrencinin kafası karışabilir dolayısıyla uygulama sırasında yanlış imgelemler oluşturabilir. Sesin eğitimi

sırasında eğitimciler tarafından her ne kadar soyut kavramlar kullanılsa da bunların bilimsel olarak açıklanmaması için hiçbir sebep yoktur.

Vennard'a (1967) göre; akustik bilimin tüm ses eğitimcileri tarafından bilinmesi gereken belirli ilkeleri vardır. Şarkı söyleme edininiminin bütünüyle bilinçli olarak kontrol edilebilmesi mümkün olmadığından dolayı, bilimsel bilgilerin ses eğitiminde önemsiz olduğu düşünülür. Akustik bilimine önem vermeyen pek çok eğitime göre bu bilgiler, öğrencinin gelişimini olumsuz yönde etkileyecek, şarkı söylemeyi sanatsal değil, mekanik bir faaliyet haline getirecektir. Oysa şarkı söyleme tümüyle soyut ve duyuyla bağlı bir biçimde öğretilir olsa da, dolaysız yöntemlerin daha çabuk ve verimli sonuçlar getireceği açıktır.

2.2. İnsan Sesinin Oluşumu

Ses mekanizmasının işlevi için 3 sisteme ihtiyaç vardır; birincisi enerji kaynağı (güç kaynağı olan akciğerlerdeki hava), ikincisi transformatör (enerjiyi sese dönüştüren gırtlak), üçüncüsü rezonatör (ses yolu). Her üç sistemin ve işlevlerinin anlaşılması önemli olsa da, solunum döngüsüne dikkat edilmez. Doğru nefes almadan sağlıklı seslendirme veya şarkı söyleme gerçekleşmez. Ses mekanizmasının işlevi için gerekli ikinci ve üçüncü sistem ‘‘Ses sisteminin anatomi ve fizyolojisi’’ başlığı altında incelenecektir.

2.2.1. Enerji kaynağı

Solunumu etkileyen başlıca organlar akciğerlerdir ve sesin enerjisini akciğerlerde sıkıştırılmış havadaki potansiyel enerji oluşturur. Solunum organları, oksijen ve karbondioksitin difüzyonu için maximum yüzey alanı (alveol alan) ve bu alanda gazların tekrardan yenilenmesini sağlarlar. Yüzeysel zarları çevreden gelen darbelere, havadaki toksik maddelere ve mikroorganizmalara karşı koruyarak vücuttaki ani pH değişikliklerini önlemeye yardımcı olurlar. Atmosfer havasının akciğerlere giriş çıkış süreçleri ventilasyon olarak adlandırılır. Solunumla ilgili kasların eylemleri sonucu akciğer içi basınç atmosfer basıncının altına düşürülürse atmosfer gazları akciğerlere girer ve bu sürece inspirasyon (soluk alma) denir. Akciğer içi basıncın daha yüksek olduğu ekspirasyon (soluk verme) sürecinde ise akciğerlerdeki havanın bir kısmı dışarı atılır (Kılıç, 2016).

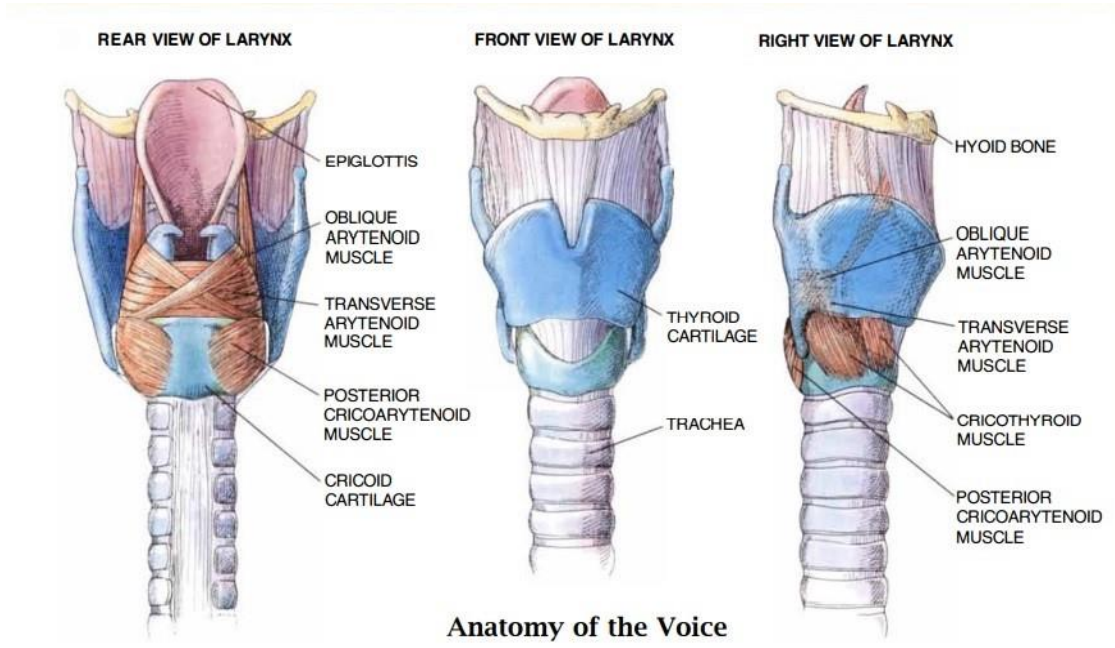
Solunumu netleştirmek için; alveoller küçük balonlar olarak düşünülebilir. Bir balon hava ile doldurulursa ve balonun ağzı açılırsa, balonun elastik özelliği sayesinde havanın çoğu dışarı çıkacaktır. Bu süreç, alveollerin kendilerinin elastik özelliklerine dayanan pasif ekspirasyona benzer. Alternatif olarak, ellerimizi balonun etrafına sarabilir ve havayı

sıkabiliriz. Bu sıkma, havayı daha hızlı ve daha güçlü bir şekilde dışarı çıkarmamızı sağlayacaktır ve balondan yalnızca pasif işlemle dışarı atıldan daha fazla hava almamızı sağlar. Bu süreç, karın, göğüs ve sırt kaslarını içeren aktif ekspirasyona benzer. Balonu şişirdikten sonra ağzını biraz sıkıştırırsak, çıkış yolu kısmen tıkalı olduğu için hava daha yavaş dışarı çıkar. Hava ayrıca balondan çıkarken ısıklık çalma eğilimindedir. Bu durum obstrüktif akciğer hastalığına ve yaygın olarak ilişkili hırıltıya benzer. Ellerimiz etrafına sarılıyken balonu patlatmaya çalışırsak, balonun şişirilmesi daha zordur ve ellerimiz tarafından fiziksel olarak kısıtlandığı için tam olarak şişirilemez. Bu fenomen, kısıtlayıcı akciğer hastalığına biraz benzer. Bu koşullar altında balonun doldurulması da daha fazla baskı gerektirebilir, çünkü doldurma işlemi kısıtlayıcı kuvvetlerin üstesinden gelmelidir. Bu koşullardan herhangi biri altında, alveoları ‘balonu’ ne kadar çok doldurursak, balon yırtılmadığı sürece basınç o kadar artar. Basınç daha yüksek olduğunda, artan elastik geri tepme, hava serbest bırakıldığında daha hızlı ve güçlü hava kaçışına neden olur. Balonun içindeki basınç, sadece balonun dışını sıkarak maksimum elastik geri tepme seviyesinin üzerinde bile arttırılabilir. Bu benzetme, nefes almada (özellikle sona erme) yer alan kuvvetleri anlamada ve fonasyon için destek oluşturmada yardımcı olur (Sataloff vd., 2007).

2.2.2. Ses sisteminin anatomi ve fizyolojisi

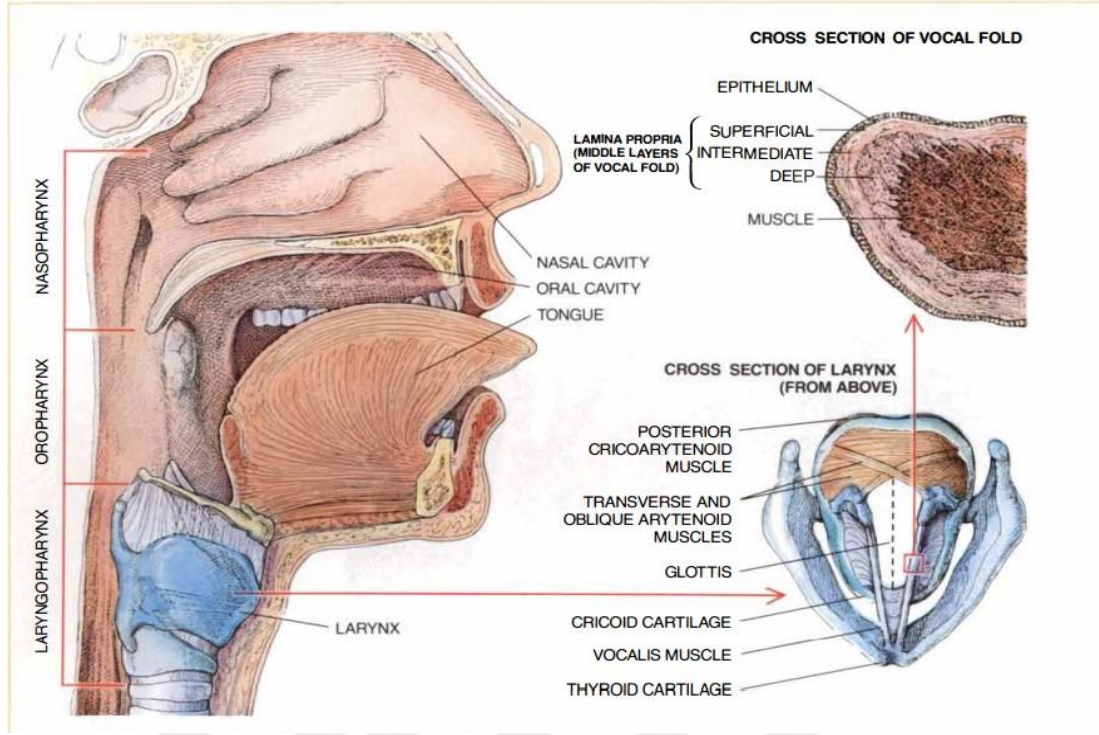
Ses mekanizması, karın, göğüs, boğaz ve baştaki birçok kas, organ ve diğer yapıların koordineli hareketini içerir. Gerçekten de, neredeyse tüm vücut sesi doğrudan veya dolaylı olarak etkiler. Ses yolunun açıklarını kavramak için, bu karmaşık, hassas mekanizmanın kısa bir turu gereklidir. İlk durak ve mekanizmanın en iyi bilinen kısmı gırtlak veya ses kutusudur. Gırtlakın dört temel anatomik bileşeni vardır: kıkırdak iskeleti, iç kaslar, dış kaslar ve mukoza veya yumuşak astar. Laringeal iskeletin en önemli kısımları tiroid kıkırdağı, krikoid kıkırdak ve iki aritenoid kıkırdaktır. Dış kaslar bu kıkırdakları diğer boğaz yapılarına bağlar; iç kaslar kıkırdakların kendileri arasında çalışır. Bir çift içsel kas, aritenoid kıkırdaklardan, Adem elmasının hemen altında ve arkasında, tiroid kıkırdağının içindeki bir noktaya kadar uzanır. Bu tiroaritenoid kaslar vokal kıvrımların gövdelerini oluşturur; aralarındaki boşluk glottistir. Vokal kıvrımlar normalde insan sesinin kaynağıdır. İçsel kaslar kıkırdakların göreceli pozisyonlarını değiştirebilir ve bunları bir dizi hareketle çekebilir. Bu değişiklikler, asılı vokal kıvrımların şeklini, konumunu ve gerginliğini sırayla değiştirir. Örneğin, krikotiroid kası, vokal kıvrımların uzunlamasına gerginliğini (gerilmesini) artırarak perdenin kontrolüne katılır. Boynun kayış kasları olarak da bilinen dış kaslar, laringeal iskeleti yükseltir ve alçaltır. Ortaya çıkan akordeon etkisi ayrıca kıkırdaklar arasındaki açıları ve mesafeleri değiştirir ve iç kasların dinlenme

uzunluklarını değiştirir. Gırtlak, sesin perdesi yükselip alçaldıkça yükselme ve düşme hareketinde doğal bir eğilime sahiptir. Bununla birlikte, pozisyondaki bu kadar büyük ayarlamalar, düzgün vokal kalitesi için gerekli olan vokal kıvrımlar üzerindeki ince kontrole müdahale eder. Bu nedenle, klasik olarak eğitilmiş şarkıcılara genellikle gırtlak iskeletini perdeden bağımsız olarak oldukça sabit bir yükseklikte tutmak için dış kaslarını kullanmaları öğretilir. Bu teknik, şarkıcının vokal kalitesini artırır (Sataloff, 1992).

Şekil 2.2.1. The Human Voice (Sataloff, 1992).

Vokal mekanizma karın, göğüs, boğaz ve kafanın birçok kasını ve organını kapsar. En soldaki çizim boğaz ve kafadakileri gösteriyor. Gırtlak veya ses kutusunun ayrıntıları, bu çizimin sağında, yapıya önden aşağıya bakacak şekilde - Adem elması alt tarafa bakacak şekilde - gösterilir. İki vokal kası, ses tellerinin gövdelerini oluşturur; bunlardan birinin enine kesiti, gırtlak temsiline üzerinde görünür. Üç çizim, gırtlak ana kaslarını ve kıkırdaklarını arkadan (solda), önden ve sağdan göstermektedir.

Şekil 2.2.2. The Human Voice (Sataloff,1992)

Ses mekanizmasının işlevsel olarak üç ana birimi vardır: bir güç kaynağı (akciğerler), bir transformatör (ses telleri) ve bir rezonatör (ses yolu). Glottis kapalıyken ve akciğerlerden bir hava akımı çıktığında, glottisin altındaki aşırı basınç vokal kordları birbirinden ayırmaya zorlar; kıvrımlar arasından geçen hava, kıvrımların mekanik özellikleriyle birlikte glottisi hemen hemen kapatan kuvveti oluşturur. Basınç farkı yeniden oluşur ve vokal kordları tekrar birbirinden ayırmaya zorlar. Ses tellerinin, bir pirinç üflemeli enstrüman çalan kişinin titreten dudakları gibi hareket ettiği açma ve kapama döngüsü, ses yoluna bir dizi hava darbesi yayar. Titreşimin frekansı, akciğerlerdeki hava basıncı ve çok sayıda gırtlak kası tarafından düzenlenen ses tellerinin mekanik özellikleri tarafından belirlenir. Genel olarak, akciğer basıncı ne kadar yüksekse ve ses telleri ne kadar ince ve gerginse, kıvrımların titreşme ve hava darbeleri yayma sıklığı o kadar yüksek olur. Darbe dizisi, ses yolunda hızla salınan bir hava basıncı üretir: başka bir deyişle bir ses üretir. Perdesi, titreşim frekansının bir tezahürüdür. Çoğu şarkıcının iki veya daha fazla oktavlık bir perde aralığı üzerinde tam kontrol geliştirmesi gerekir, oysa sıradan konuşma için bir oktavdan daha azı yeterlidir (Sundberg, 1977).

Örneğin, bir trompet söz konusu olduğunda, çalan kişinin dudakları, akciğer tarafından pompalanan hava, aralarında temel bir frekans ve yüksek tonlar olarak adlandırılan birkaç yüksek frekans oluşturmak için fincan şeklindeki bir ağızlığa hücum ederken titrer.

Enstrümanın metal boruları rezonatör görevi görür ve ağzının genişleyen açıklığı sesi yayar. Trompetçiler, dudak gerilimini değiştirerek ve tüplerin etkin uzunluğunu değiştirmek için valflere basarak temel frekansı değiştirir. Öte yandan bir şarkıcı, ses frekanslarını oluşturmak için ses kıvrımlarına hava üfleyerek titreşime dayanır. Vokal kıvrımlar, bazen “ses telleri” olarak adlandırılan ve gırtlak duvarlarından kese gibi çıkıntı yapan iki küçük özel doku demetidir. Birbirleriyle temas ettikçe, ayrıldıkça ve tekrar temas ettikçe hızla salınarak temel bir frekans üretirler. Glottis açılır ve kapanır. Larinksin hemen üstündeki bir hava yolu geçidi olan laringeal vestibül, sesi ses yolu olarak bilinen rezonatörün kalan kısmına eşleştirmek için borunun ağızlığı gibi davranır. Dudaklar sesi borunun zili gibi dışa doğru yayar (Titze, 2008).

2.3. Vokoloji

Titze (1996) vokolojiyi, ses rehabilitasyonunun bilimi ve pratiği olarak tanımlamış ve rehabilitasyona güçlü bir vurgu yapmıştır. Habilite etmek, “etkinleştirmek”, “donatmak”, “kapasitelendirmek” anlamına gelir; başka bir deyişle, yapılması gereken herhangi bir işlevi yerine getirmeye yardımcı olmaktır. Bu nedenle, vokal rehabilitasyon, istatistiksel olarak normal olarak değerlendirilmiş olsa bile, bir sesi tamir etmekten veya eski bir duruma getirmekten daha fazlasıdır; daha ziyade, sesi çok özel talepleri karşılayacak şekilde güçlendirme ve donatma sürecidir. Denizoğlu’na (2020) göre “Habilite, bir şeye muktedir hale getirmek, geliştirip güçlendirmek, kabiliyetini artırmak, yapabilir hale getirmek, donanımlı hale getirmek, başka bir deyişle icrayı geliştirmek, mükemmelleştirmek anlamındadır. Dolayısıyla vokal rehabilitasyon, sesin tamirinden çok, özel ihtiyaçlar veya profesyonel icra için hazırlamak anlamındadır. Başlangıçta, az sayıda özel ilgi sahibi olan ve farklı alanlarda çalışan bilim ve sanat insanlarının oluşturduğu vokoloji topluluğu, artık temel, klinik ve pedagojik disiplinlerin aktif katılımıyla daha geniş bir yelpazeye hitap eder olmuştur ve günümüzde bu tanımları genişletmek ve üst dallara ayırmak bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Bu düşünce ile vokoloji tanımları yeniden şöyle yapılabilir: İnsan sesinin oluşmasını çok yönlü çok boyutlu olarak araştırma, ölçme ve değerlendirme, klinik uygulamalarla ses hastalıklarının tanı ve tedavisi ayrıca pedagojik uygulamalarla profesyonel sesin geliştirilmesi, korunması, sağlıklı ve verimli bir şekilde ve istenen performans seviyesinde kullanılmasını ve sürdürülmesini sağlamak için çalışan bilimdir.”

Denizoğlu’na (2020) göre; vokoloji üç ana disiplinde incelenebilir:

1. Temel Vokoloji: İnsan sesini laboratuvar ortamında ölçme ve değerlendirme ile ilgili disiplinleri içerir.

2. Klinik Vokoloji: Ses bozukluklarının tanısı için vokolojik anamnez ve fizik muayene yanında tanısal yardımcı yöntemlerin değerlendirilmesi gerçekleştirilir.
3. Pedagojik Vokoloji: Her seviyedeki profesyonel ses kullanıcısının sesini mesleki olarak sürdürülebilir halde korumayı ve geliştirmeyi amaçlar.

Pedagojik vokoloji, ses icracılarının hem profesyonel olmadan önceki eğitim sürecinde sesin gelişimine destek olmak, hem de meslek hayatları boyunca sesinin sürdürülebilirliğiyle ilgilenir. Pedagojik vokolojide amaç, şarkı söylemeyi öğretmek değil; sesle ilgili bilimsel tabanlı bilinç sağlamak, icra sırasında ses sağlığını korumak ve bunu geliştirerek devam etmektir (Denizoğlu, 2020). Bu nedenle konservatuvar öğrencilerine verilen vokoloji dersinin içeriği daha çok pedagojik vokolojiyi kapsamaktadır.

2.4. Vokoloji Dersi

Vokoloji dersi Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nın öğretim planında **EK-1**'de görüldüğü gibi haftada 1 saat olarak 2 yarıyıl boyunca verilmektedir.

Dersin amacı; akademik eğitim alan konservatuvar öğrencisinin insan sesinin işleyişi, geliştirilmesi ve sağlığının korunması ile ilgili bilimsel bilgilere sahip olması ve bunu profesyonel yaşama aktarmasıdır.

Bu ders kapsamında öğrencilerin;

1. Sesin ve insan ses sisteminin yapı ve işleyişi hakkında bilimsel bilgi sahibi olabileceği,
2. Şan sesinin temel bileşenleri olan ilkel ses, nefes ve duruş (postür) teknikleri hakkında bilgi sahibi olabileceği,
3. Profesyonel ses için doğru çalışmaları yapabileceği,
4. Meslek hayatı boyunca karşısına çıkabilecek ses sağlığı ve performans ile ilgili sorunlar için önleyici bir tavır yapılandırabileceği,
5. Ses ve nefes koordinasyonunu tanımlayabileceği gibi kazanımlar elde etmesi hedeflenmiştir.

Derste görsel ve işitsel örnekler kullanılarak bir şancının bilmesi gereken temel mesleki bilgiler pekiştirilmekte ve sanatın bilimsel tarafı (egzersizin amacı ve uygulanış şeklinin anlamı, alınması beklenen sonuç, sonucun sağlaması vb.) ile ilgili bilgileri kullandırma, uygulamalı olarak sebep sonuç ilişkisini kurdurma gibi yöntemler öğretilmektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak derslerde teorik bilgilendirme haricinde uygulamalı çalışmalar yapılarak, öğretilen teknik bilgilerin uygulamalı bir öğretime dönüştüğü anlaşılmaktadır. Dersin öğretim programı **EK-2** ve **EK-3**'teki gibidir.

Dersin kapsamında; vokolojinin felsefesi, fizik-akustik-anatomi teorik bilgileri, şan sesini oluşturan temel elementlerin teorik bilgiler ve pratik uygulamalarla irdelenmesi, ses sağlığı ve performans faktörleri bulunmaktadır. Derste verilen bilgilerin öğrenciler tarafından uygulanması, bilgiyi idrak etme sürecinde çok daha etkili olacaktır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nın yanı sıra Türkiye'de bazı konservatuvarlarda ses sağlığı ve korunmasına ilişkin verilen derslerin içeriklerinde ses sistemi ya da ses sağlığı gibi başlıklar işlenmektedir. Farklı isimler ve içeriklerle verilen bu dersler vokoloji dersi kadar kapsamlı içeriklere sahip değildir.

2.5. Profesyonel Sesin Eğitimine Vokolojik Yaklaşım

İnsan yaşamı boyunca her şeyin daha güzeli ve iyisini yakalamaya çalışmış ve özgün estetik özelliğini yaratılarına yansıtması seste de kendini göstermiştir. Bir iletişim aracı olan insan sesinin enstrüman olarak da kullanılması ve bu sesin işlenmesi müziğin oluşumunda büyük bir etkidir (Şakalar, 2015). Günümüzde sesin toplum hayatındaki öneminin artması ve sesini meslek olarak kullananların çoğalmasıyla, vokal mekanizmadaki sorunlara ve sesin eğitimine daha çok dikkat çekilmiştir (Şenocak, 1983). Günlük hayatta doğru ses kullanımı her birey için büyük önem taşısa da ses kullanım sıklığı kişilerin mesleklerine göre değişiklik göstermektedir.

Yiğit'e (2012) göre; "profesyonel ses, mesleği gereği sesini konuşma ve/veya şarkı söylemek amacıyla kullanan kişi olarak tanımlanabilir. Profesyonel seslerin seçimi, eğitimi, yaşamı, sağlıklı ve iyi bir teknikle şarkı söyleyebilmeleri önemlidir."

Koufman ve Isaacson'a (1991) göre; "sesin kullanımı meslek gruplarına göre değişiklik göstermektedir: Sesini mesleki amaçlarla kullanan kişilerde ses sorunlarının daha sık olduğu bilinmektedir. Öğretmenler başta gelen örneklerinden biridir. Meslek gruplarının ses gereksinimleri değişiklik göstermektedir. Koufman ve Isaacson'a (1991) göre ses gereksinimleri dört sınıfa ayrılmaktadır.

• Seviye 1 : Elit Ses Kullanıcıları (The Elite Vocal Performer) : Sesinde oluşacak en ufak bir değişiklik sonucu mesleki anlamda olumsuz etkilenen kişilerdir. Çoğunlukla ses sanatçıları ve aktörler (tiyatro) bu grupta yer alır. Opera sanatçıları grubun başta gelen örnekleridir.

• Seviye 2 : Profesyonel Ses Kullanıcıları (The Professional Vocal User): Orta derecede ses sorunlarından mesleki uğraşlarını yeterince yapamayacak biçimde etkilenen kişiler bu grupta yer alır. Bu gruba din görevlileri, öğretmenler, konuşmacılar, halkla ilişkiler ve danışma görevlileri (santral görevlileri, resepsionist) katılabilir.

• Seviye 3 : Niteliksiz Ses Kullanıcıları (The Non-Vocal Professional) : Bu kişiler ciddi ses sorunlarından mesleki etkinlikleri yeterince yapamayacak biçimde etkilenirler. Bu grupta avukatlar, hekimler, iş kadınları ve iş adamları yer alır.

• Seviye 4 : Mesleki Ses Kullanmayanlar (The Non-Vocal Non-Professional) : Mesleki uğraşları sesin niteliğinden etkilenmeyen kişilerdir. Ciddi ses sorunları olsa bile mesleklerini sürdürebilirler.”

Profesyonel ses kullanıcıları, nüfusumuzun giderek artan bir bölümünü oluşturmaktadır ve uzman bakımına duydukları ihtiyaç, insan sesinin işlevini ve işlev bozukluğunu anlamada yeni bir ilgi uyandırmıştır. Çok çeşitli ses karmaşıklığı ve ses gereksinimlerini kapsamalarına rağmen, geçim kaynakları için ses dayanıklılığına ve kalitesine dikkat etmek zorundadırlar. Bununla birlikte, performans sanatçılarının vokal ihtiyaçları çok büyüktür. Çünkü onlar ses dünyasının olimpi sporcularıdır. Doğru şarkı söylemek aslında atletik bir çabadır. Tıp ve temel bilim araştırmaları yoluyla edinilen bilgi, sadece klinik bakımı değil, aynı zamanda sesin eğimini de geliştirmiştir. Günümüzde sesle ilgili yeni bilimsel anlayışlar edinilmiş ve bu bilgiler sesin eğitime yönelik geleneksel yaklaşımları artırmak ve geliştirmek için kullanılmaktadır. Bu, sürekli olarak daha sağlıklı ve daha verimli bir ses eğitime yol açmalıdır (Sataloff, 2017).

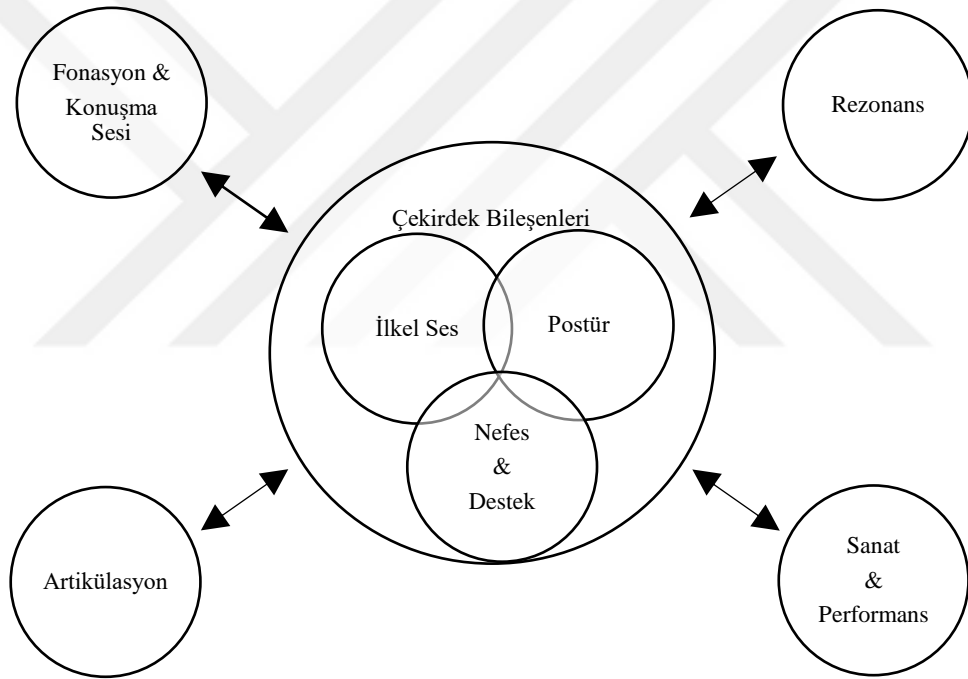
Sporcu için egzersiz ne kadar önemliyse şarkıcı için de vokal egzersiz bir o kadar önemlidir. Doğru ses uygulaması, sesi korumak ve geliştirmek için tasarlanmış ölçekler ve özel egzersizler içerir. Vokal tekniğine rutin titizlikle odaklanmadan sadece şarkı söylemek ve performanslar sergilemek, performans yapan şarkıcı için yeterli değildir. Şarkı söylerken ses istismarına neden olan en yaygın teknik hatalar dilde, boyunda ve gırtlakta aşırı kas gerginliğini içerir; yetersiz karın desteği ve aşırı hacim. Yetersiz hazırlık, sesi kötüye kullanmanın yıkıcı bir

kaynağı olabilir ve sınırlı uygulama, zor bir parçanın sınırlı provası veya belirli bir rol için sınırlı ses eğitiminden kaynaklanabilir. İkinci hata trajik bir şekilde yaygındır. Pek çok durumda, ses öğretmenleri, özellikle rekabetçi akademik ortamlarda hatalı olabilir. Hem şarkıcı hem de öğretmen, şarkıcının eğitim seviyesi için çok zor olan veya sadece şarkıcının sesine uygun olmayan eserler vererek, öğrencinin sesini gösterme dürtüsüne direnmelidir (Sataloff, 1991).

Profesyonel sesin bakımı, ses üretiminin anatomisi ve fizyolojisi arasındaki etkileşimin tam olarak anlaşılmasını ve ayrıca seslendirme, akustik bilimi ve performansın vokal olmayan bileşenleri arasındaki karşılıklı ilişkilerin farkında olmayı gerektirir. İnsan sesinin üretimi, herhangi bir müzik aletinden ses üretimi ile ilgili olabilir. Müzik aletlerinin üç ana bileşeni vardır: sesi etkinleştiren bir şey (örneğin bir tele veya bir piyano tuşuna vurma); istenen frekansları üretmek için bir vibratör (örneğin bir keman teli veya bir nefesli çalgının kamışı); ve bir rezonatör (yani, her enstrümana benzersiz sesini veren enstrümanın gövdesi). İnsan sesi üretildiğinde, akciğerler sesin aktivatörü olarak görev yapar, ses kıvrımları istenen frekansları üretmek için titreşir ve yutak, ağız boşluğu, burun, sinüsler ve göğsün rezonans boşlukları sesleri değiştirir veya yükseltir. Bununla birlikte, diğer müzik enstrümanlarının aksine, vokal enstrüman her zaman icracı ile birlikte ve diğer vücut sistemlerinden büyük ölçüde etkilenir; bu nedenle şarkı söylemek yukarıdaki üç temel bileşenden çok daha karmaşıktır. Ses üretimi ve özellikle şarkı söyleme, ses yolu, karın ve diyafram, kas-iskelet sistemi ve psikonörolojik sistemin etkileşimini içerir. Şarkı sesini üretmek için bu sistemlerden her birinin koordineli bir şekilde çalışması gerekir (Benninger, 2011).

Chapman'ın şan eğitiminde kullandığı öğretim felsefesi bütüncül, fizyolojik ve artırımıdır. Bütüncül terimini, şarkı söyleme eyleminin tüm kişiyi (yani beden, zihin, ruh, duyu ve ses) kapsadığını ifade etmek için kullanır. Öğretim sürecinde erkenden farkına vardığı ve çok ısrarcı olduğu bir gözlem vardır: Postür, nefes alma ve desteğin her zaman yetersiz, tersine çevrilmiş, gizemli veya yanlış anlaşılabilir olmasıdır. Biçok şarkıcının, postüral hizalamalarının, desteğinin veya nefeslerinin seslerini nasıl etkileyebileceğine dair hiçbir fikre sahip olmadıklarını belirtir. İlkel sesin kendisi, tıp literatüründe aktif veya zorunlu ekspirasyon kasları olarak tanımlanan karın kuşağındaki kasları çalıştırır. Bu kaslar inhalasyon noktasında kullanılmışsa, vücut bir kafa karışıklığı ve gerginlik hali içinde olabilir. Bu gerçeğin keşfi fizyolojik gerçekliğe dayandırılmalıdır ve bu durum bizi Chapman'ın öğretim felsefesinde ikinci noktaya götürür; yani öğretirken gövde, gırtlak ve ses yolunun karmaşık anatomisi ve

fizyolojisinin anlaşılması ve kullanılması gerektiğinin önemine vurgu yapar. Anatomi yasalarına, kas işlevlerine ve kas etkileşimlerinin etkilerine dayanan öğretimi kastetmek için fizyolojiyi kullanır. Gelişmekte olan şarkıcılar, enstrümanlarının temel bileşenlerini en azından işlevsel bir düzeye çıkarmak için yeterli zaman harcanması koşuluyla, ilk yıllarında repertuar, sınavlar, seçmeler ve benzeri taleplerle daha iyi başa çıkabilirler. Bu temel bileşenler şan eğitiminde çekirdek – uydu sistemini oluşturmuştur. Sistemin çekirdeğinde ilkel ses, postür, nefes ve destek bulunur ayrıca birbirleriyle doğrudan etkileşime girerler. Etrafındaki uydularla bağlantıları üç ayrı bileşenden herhangi birinden ziyade tüm çekirdekten kaynaklanır. Uydular fonasyon (konuşma sesi), rezonans, artikülasyon, sanat ve performanstır. **Şekil 2.4.1.**'deki bu modelin, seslerin gelişimi ve rehabilitasyonu için kullanılan bir öğretim modeli olduğunu belirtmek gerektiğini düşünmektedir (Chapman, 2016).

Şekil 2.4.1. Chapman'ın (2016) çekirdek – uydu modeli.

Ware (1998); şarkıcının kendi konuşma ve şarkı sesinin bağlantıları konusunda farkındalığı olması gerektiğinin önemi vurgulamıştır. Şarkı söyleyen öğretmenlerin konuşma sesinin ideal doğal perdesini keşfederken kullanmaları için alıştırmalar önermiş, konuşmayı geliştirmede yararlı olan alıştırmaları ve ardından nefes, fonasyon ve rezonansı koordine etmek için vokal tekniği egzersizlerini detaylı bir şekilde anlatmıştır. "Şarkı söyleme ve ses eğitiminde ses biliminin rolünü tartışın" bölümü için yazdığı ilk inceleme sorusu, yine ses biliminin temel bir anlayışının hem şan öğretmeni hem de öğrenci şarkıcı için önemini yeniden gündeme getiriyor. Bunch (1982) ; bilimsel bir temel olmadan ses öğretmenin de bazı konularda yetersiz

olacağını düşünmektedir. "İyi bir öğretmen her zaman öğrencilere doğru bilgi vermek ve onlara yaptıkları seslerin kesin ve objektif analizlerini sağlamakla ilgilenir" görüşünü savunmuştur. Bunch ve Ware'in düşüncelerine bakılırsa, temel bir ses biliminin anlaşılmasının, alternatif bir öğretim yöntemi sunan bir fikirden ziyade öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğunu vurguluyor (Velarde, 2013).

Her şeye rağmen, ses hijyeni yöntemleri çoğu klasik ders kitabında tanımlanmıştır ve genellikle çok az bilimsel kanıtla veya hiç bulunmayan kaçınılması gereken davranışların listelerini içerir. Bu kısıtlayıcı yaklaşımın yerini yavaş yavaş, bilişsel-davranışçı teknikler kullanarak ses üretimini kontrol etmeye yönelik daha cesaret verici yöntemler almıştır. Tipik olarak ses hijyeninin hedefleri arasında ses üretiminin çeşitli yönlerine ilişkin farkındalığın artması; ancak, sesli davranışlarda gerekli değişiklikleri sağlamak için tek başına farkındalık yeterli olmayabilir. Mevcut literatürün gözden geçirilmesi, bir ses hijyeni programının belirli hedeflerinin, bireylere ses sağlığını sağlamak, dokuyu lezyonlardan arındırmak, daha iyi bir ses üretimi için kasları dengelemek için en iyi uygulamaları öğretmek olduğunu ortaya koymaktadır (Behlau & Oliveira, 2009).

Miller'a (1986) göre; şarkı sesinin bir enstrüman olarak nasıl işlediğini bulmak son derece önemlidir. Teknik, şarkı söyleme sırasında istenen koordinasyonun stabilizasyonunu temsil eder. Teknik, beyinde ve şarkıcının vücudunda sistematik bir şekilde oturtulabilir. Hiçbir şarkıcı, hastalık müdahale etmedikçe, teknik olarak performans esnasında ne olacağından şüphe etmemelidir. Şarkı enstrümanının nasıl çalıştığını ve tutarlı bir şekilde nasıl çalıştırılacağını bilmek, teknik bilginin toplamıdır. Bu nedenle, ses tekniğine sistematik bir yaklaşım, sanatsal şarkı söylemeye giden en başarılı yoldur. Sistem ve sanat, şarkı söyleyen sesin profesyonel seslerini üretmek için birleşir. Sistematik vokal tekniği ve sanatsal anlatım birbirinden ayrılamaz; bunlar şarkı söylemenin yapısını oluşturur.

Fiziksel işlevin anlaşılması, sağlam bir şarkı söyleme tekniğinin ortaya çıkışı ile mekanikle ömür boyu sürecek bir mücadele arasındaki farkı yaratabilir. Tipik olarak, şarkıcılar çoğunlukla nihai performans etkisi (estetik ürün) ile ilgilenirler ve ses üretiminin fiziksel ve akustik faktörleri üzerinde çok az düşünürler. Yine de, herhangi bir ses tekniği, sesin fiziksel üretimiyle ilgili olarak değişen derecelerde özgüllük ve doğrulukta varsayımlar yapmayı içerir. Yalnızca estetik tercih açısından değil, istenen sesi üretmek için en uygun fiziksel araçlarla ilgili olarak farklı bakış açıları mevcuttur. Şarkı söylemeye yönelik herhangi bir teknik yaklaşımın

başarısı, en az maliyetle planlanan estetik sonuca ne kadar yaklaştığı ile ölçülmelidir (Miller, 1986).

Gelecekte sanat alanında meslek sahibi olacak öğrencileri eğitim hayatları boyunca gerekli yüksek yeterlilik seviyelerini karşılayarak hazırlamak için verimli yollar bulmak önemli görünmektedir. Bu anlamda daha az zaman, daha iyi kalite demektir. Öğrenciler ve öğretmenler böyle bir amaca nasıl ulaşabilir? Olası yanıtlardan biri, üstbilişin daha yüksek seviyelerini destekleyen bir öğretme - öğrenme yöntemi geliştirmektir. Metabilişsel kontrol, kişinin biliş ve öğrenme süreçlerinin izlenmesini, kontrolünü ve düzenlenmesini içerir (Pintrich, 2002).

Vokal pozisyon ve fizyolojik bireysel ses kısıtlamaları gibi bireysel özellikler ve ihtiyaçlar hakkında bilgi, üstbilişin daha yüksek seviyelerine ulaşmak için önemli bir stratejidir. Daha yüksek üstbiliş seviyeleri için gerekli ikinci koşul, kontrol etme, planlama ve üretme gibi işleme görevlerini içerir. Anlamli geri bildirim yalnızca deneyime dayalı bilgiye dayanmadığından, anlamli geri bildirim sağlayan bir öğretmenin öğrenciye hem üstbilişsel bilgi hem de üstbilişsel kontrol elde etmesine yardımcı olmak için daha iyi bir konumda olacağı iddia edilebilir. Anlamli geribildirim, bir tepkinin sonuçlarını bilmeyi içerir, böylece öğrenci ve profesyonel yaşam aşamaları arasında sorunsuz bir geçişe katkıda bulunur (Creech vd., 2008).

Etkili ses kullanma öğretimi büyük ölçüde öğrencinin üstbiliş, problem çözme, kendi kendini düzenleme ve kendini değerlendirme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir değerlendirme süresine bağlıdır. Bu tür bir ses pedagojisi modeli düşünüldüğünde, sanat okullarından mezun olan şan öğrencileri sayısı ile kendi kendine sürdürülebilir, uzun süreli bir şarkı söyleme kariyeri geliştirebilenler arasındaki mevcut boşluğu azaltmada daha ileri bir adıma katkıda bulunabilir (Lã, 2017).

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Özkut (2015), müzik öğretmeni adaylarının, öğretmenlik hayatlarında kullanacakları en önemli materyal olan seslerinin, en verimli ve doğru şekilde eğitime çalışıldığı süreç içerisinde, ses eğitim biliminin temel ilkeleri doğrultusunda yeterli bilgi ve beceriyi kazanıp kazanmadıklarını ve ses eğitimi ile ilgili terminolojiyi özümseyerek, mesleki dillerinde kullanılır hale getirip getirmediğini tespit etmek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Uzmanların yaklaşımlarından, öğrencinin ses özelliklerinin saptanması konusunda hem bilimsel değerlerin hem de duyuşsal tecrübenin önemli olduğunu, bir şan pedagoğunun gerekli

donanımları arasında bu bilgilerin ve tecrübenin bulunması gerektiği anlaşılmıştır. Yurtdışında bu kadar geniş alanda çalışılan bu konuyla ilgili ülkemizde de opera/şan eğitimi veren uzmanların, öğrencilerinde ses gelişim aşamalarını, ses problemlerini doğru saptayabilmesi ve çözümüne yönelik egzersizleri uygulayabilmesi, öğrencinin gelişim aşamasında uygulayacağı yaklaşımlarını ve eğitim yöntemlerini başlangıçtan itibaren ses sağlığını öncelik alarak çizebilmesi adına, öğrenim hayatlarında ses üretiminde rol oynayan organlar ve elemanlarla ilgili temel tıp eğitimi gerektiğini savunmuştur. Ayrıca ses eğitimi alanında lisans düzeyi eğitimi veren konservatuvarların ve eğitim fakültelerinin öğretim programlarına, gelecekte akademik hayatını oluşturacak olan öğrencilerin donanımlarını desteklemek için konu ile ilgili gerekli derslerin konulması, bu derslerin alanında uzman, tıp eğitimi almış kişiler veya uzmanlığı tıp fakültelerince onanmış öğretmenler tarafından verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

İleri (2014), ülkemizdeki müzik öğretmeni yetiştiren anabilim dalları 4. sınıf öğrencilerinin ses kullanım alışkanlıkları, ses hijyeni ve ses hastalıkları hakkındaki bilgileri ve ses kullanımı açısından nasıl davrandıklarını belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın evreni 2013-2014 eğitim öğretim yılı 23 Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencilerinden, örnekleme ise bu evrenden rastgele seçilmiş 10 Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Araştırmaya 10 farklı üniversiteden Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim görmekte olan toplam 249 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 150'si kadın, 99'u ise erkektir. Veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Bu çalışma sonucunda müzik öğretmeni adaylarının ses kullanım alışkanlıkları açısından risk taşıdıkları, ses hijyenlerine yeterince özen göstermedikleri, ses hastalıkları ve ses mekanizmasına zarar veren davranışları bilme düzeyleri ortalamanın üzerinde olmasına rağmen bu bilgileri günlük hayatta yeterli düzeyde uygulamadıkları ve ses problemlerinin hayatları üzerinde olumsuz etkilerinin yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir.

Uçman Karaçalı'nın (2012) çalışması profesyonel ses sanatçılarının ses üretiminde karşılaştıkları teknik sorunlara yöneliktir. Ses tekniğinin bütün bileşenleri beraber çalıştırılmakta ve bir anlamda, şancının enstrümanı olan vücudun nasıl çalışması gerektiğini öğrenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ses egzersizleri ile sadece "ses" değil, aynı zamanda nefes kontrolü, doğru atak, sesi sürdürebilme, nüanslar, larenksin pozisyonu, postür, rezonans, volüm, sesin genişliği ve esnekliğinin de çalıştırılmakta olduğundan bahsetmiş nefes, atak, fonasyon ve rezonans başta olmak üzere opera tekniğinde şarkı söyleyebilen sesin bileşenlerinin önemini anlatmıştır. Operatik stilde sağlıklı şarkı söyleyebilmek için bu

bileşenlerin, doğru ses tekniğinde birbirleriyle uyum içinde çalışması gerektiğini savunmuştur. Opera stilinde şarkı söylemenin, doğru bir teknik kullanılmıyorsa sese zarar veren bir aktivite haline dönüşebileceğini ve doğru ses tekniğinin uzun süreli mesleki yaşam boyunca ses sağlığının korunmasının ötesinde, güzel şarkı söyleyebilmek için de gerekli olduğunu savunmuştur.

Türkiye’de konuyla ilgili yapılan çalışma sayısı çok azdır dolayısıyla bu başlık altında gösterilebilecek çalışmalar kısıtlıdır.

2.5.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar

Aldrich (2011), "Teaching Registration in the Mixed Choral Rehearsal: Physiological and Acoustical Considerations" (Karışık Koro Provalarında Rejistrasyon Eğitimi: Fizyolojik ve Akustik Faktörler) adlı doktora tezinde vokal tekniğin en zorlu konseptlerinden biri olan "rejister" kavramını ele almıştır. Sesinin kusursuz olduğu bilinen bir şancı bile, bütün vokal aralığı boyunca, larinks ve ses yolu ayarlamalarını yapmak zorundadır; aslında, böyle bir sesin “tek rejister” özelliğini veren, bu ayarlamaların kendisidir. Dolayısıyla araştırmada öncelikle, larinksin yapısına ait açıklamalar ve diyagramları, onun gerçek kas yapısını anlatacak şekilde, vokal rejistrasyondaki çalışmaların fizyolojik faktörleri de detaylı bir şekilde anlatılmış, çoğunlukla solo şanda var olan araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmanın sonuçlarında, bütünleşmiş bir vokal kalite geliştirmek için hem fizyolojik, hem anatomik, hem de akustik faktörlerin bilinmesi gerektiği böylece sese daha düzgün bir kalite kazandıracağı, şancıların bunları bilip kullanabilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Murry & Rosen (2000), “Vocal Education For The Professional Voice User and Singer” (Profesyonel Ses Kullanıcısı ve Şarkıcı İçin Ses Eğitimi) adlı makalesinde, profesyonel ses kullanıcısı ve şarkıcı için ses eğitimi programının önemini anlatmaktadır. Araştırmaya göre ses eğitimi programı, ses mekanizmasının anatomisinin genel olarak anlaşılmasıyla başlamaktadır. Ses eğitiminin diğer temel unsurları arasında ses hijyeni ve sesi etkileyebilecek tıbbi sorunlar vardır. Ses konusunda uzmanlaşmış konuşma dili patologları, şarkı söyleme öğretmenleri, oyunculuk koçları veya egzersiz fizyologları, sesle ilgili eğitimcilerle çalışarak profesyonel ses kullanıcılarının genel sağlık ve güvenliğine katkıda bulunmaktadır. İster şarkıcı ister diğer profesyonel ses kullanıcıları olsun ses uzmanları, ses hasarını önlemek ve ikinci olarak ses bozukluğunu tedavi etmenin temelini anlamak için öncelikle ses mekanizmalarının çalışması konusunda eğitilmelidir. Sesi çalışma ve sosyoekonomik yaşam tarzlarının ayrılmaz bir parçası olarak kullanan hastaların sağlığına ve

iyiliğine önem veren klinisyenler, yaralanmayı veya yaralanmanın tekrarını önlemek için bu kişilere bilimsel temelli bir ses eğitimi programı sağlanması gerektiğini savunmuştur.

ASHA (American Speech-Language-Hearing Association), NATS (National Association of Teachers of Singing) ve VASTA (Voice and Speech Trainers Association), yapılan araştırmalar sonucu profesyonel ses kullanıcılarıyla çalışmayı planlayan profesyonellerin eğitimi ile ilgili bir açıklama yayınlamıştır. ASHA, NATS ve VASTA, hem mesleki hazırlıktaki hem de ilgili üyeliklerinin birincil hedeflerindeki farklılıkları kabul etseler de, her üç kuruluş da konuşma dili patoloğları, şan öğretmenleri ve ses ve konuşma eğitmenlerinin daha geniş, disiplinler arası eğitime olan ihtiyacı kabul etmektedir. Profesyonel ses kullanıcılarıyla çalışmayı planlayanlar için, aşağıdaki genel yönergeler tavsiye edilmektedir:

1. Şarkıcılar, aktörler ve diğer profesyonel konuşmacılar (örneğin, din adamları, politikacılar, öğretmenler ve radyo ve televizyon spikerleri) ile çalışan konuşma dili patoloğunun hazırlığı, dahil edilecek şekilde artırılmalıdır. Hem şarkı sesini hem de konuşma sesini optimum sağlık, performans ve sanat düzeylerine geliştirmek için ses pedagojisi (ses öğretme sanatı ve bilimi) ve ses performansı eğitimi şarttır.
2. Şarkı söyleme öğretmenin hazırlığı, anatomi ve fizyoloji eğitimi, ses problemlerinin davranışsal yönetimi, konuşma sesinin gelişimi ve şarkı söyleme öğretmenin konuşma dili ile çalışmadaki rolünü içerecek şekilde karşılaştırılabilir bir şekilde artırılmalıdır.
3. Benzer şekilde, şarkıcılar ve diğer profesyonel konuşmacılarla çalışan ses ve konuşma eğitmenlerinin hazırlanmasında, anatomi ve fizyoloji eğitimi, ses problemlerinin davranışsal yönetimi, şan pedagojisi, performans, ses ve konuşma eğitmeninin birlikte çalışmadaki rolünü içermesi gerekir (ASHA, 2005).

Vetter (2016), üniversite öğrencilerinin ses anatomisi, fizyoloji ve ses sağlığı hakkında ne bildiklerini, neleri bilmeleri gerektiğini ve herhangi bir eksikliğin nasıl doldurulabileceğini araştırmıştır. Öğrencilerin bilgilerini belirlemek için bir anket uygulamıştır. Anket sonuçlarının analizi ve mevcut ses hijyeni araştırmalarına ilişkin literatürün gözden geçirilmesi yoluyla, eğitimciler belirli öğrenci eksiklikleri ve mevcut yüksek öğretim pedagojik ihtiyaçları hakkında fikir sahibi olmuştur. Çalışma, vokal performans ve vokal müzik eğitiminde derece sunan kurumlar için vokal pedagoji müfredatı önerileri ile sonuçlanmıştır. Uygulanan anket iki

bölümden oluşmuştur. İlk bölüm ses anatomisi ve fizyolojisine odaklı, ikincisi ses hijyeni ve ses bozuklukları ile ilgilidir. Pedagoji veya ses sağlığı kursunu tamamlamayan öğrencilerin düşük puanları bilgi eksikliğini göstermektedir. Anketin ikinci bölümü ses hijyeni ve ses bozuklukları ile ilgili sorulara odaklanmıştır. Anketin sonuçları, genel olarak, lisans öğrencilerinin ses anatomisi veya ses hijyeni konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermiştir. Bu nedenle, lisans öğrencilerine ses hijyenine vurgu yapan ve ses anatomisi ve fizyolojisine giriş niteliğinde bir genel bakış sunan bir ders önermiştir. Bu konuların incelenmesi yoluyla, lisans öğrencileri seslerinin nasıl çalıştığı hakkında daha fazla bilgi edinecek ve ileride oluşabilecek ses sorunlarını önleyici ses bakımı ve önemi hakkında daha iyi bir anlayışa sahip olacaklarını savunmuştur.

Sell (2003), etik ve psikoloji, akustik, anatomi ve fizyoloji disiplinlerinin şarkıcılar ve öğretmenleri için ses eğitimindeki etkisini belirtip, şarkıcıları ve öğretmenleri eğitmek için sadece seslerini eğitmekten daha fazlası olduğunu, bu nedenle birkaç disiplinin eğitim sürecinde yer alması gerektiğini vurgulamaktadır. Şarkı söyleme tekniğinin ayrıntılı bir değerlendirmesi, tezinin en önemli parçasıdır ve halihazırda sunulan bilimsel temele dayanmaktadır. Tezin ana teması, bütüncül, multi-disipliner bir yaklaşımın benimsenmesinin şarkıcılar ve ses öğretmenleri için özellikle yararlı olduğu ve böyle bir yaklaşımın onlar ve diğer ses uzmanları arasında karşılıklı işbirliğini kolaylaştıracağını belirtmiştir. Klasik şarkıcılar ve vokal pedagogları performans, öğretim rolleri ve meslekler arası ilişkilerde işbirliği için yeterince hazırlanacaksa, multi-disipliner çalışmayı gerektiren bütüncül bir eğitimin şart olduğunu savunmaktadır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel model (tarama modeli) geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu tür araştırmalarda, ele alınan olaylar ve durumlar ayrıntılı bir biçimde araştırılmakta ve bu araştırmalar genellikle tarama (survey) araştırmaları olarak da bilinmektedir (Erkuş, 2005).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu uygun/amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş Türkiye'deki Devlet Konservatuvarları Sahne Sanatları Opera Anasanat Dalı öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Tablo 3.1. Çalışma grubunun demografik özellikleri

Değişken	Grup	N	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	24	58,5
	Erkek	17	41,5
Akademik Unvan	Arş. Gör.	1	2,4
	Arş. Gör. Dr.	1	2,4
	Öğr. Gör.	16	39
	Öğr. Gör. Dr.	1	2,4
	Dr. Öğrt. Üyesi	9	22
	Doç.	2	4,9
	Doç. Dr.	5	12,2
	Prof Dr.	6	14,6
Mesleki Deneyim	1-5 yıl	2	4,9
	6-10 yıl	10	24,4
	11-15 yıl	10	24,4
	16-20 yıl	3	7,3
	21-25 yıl	7	17,1
	26 yıl ve üzeri	9	22
Total		41	100

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretim elemanlarının 24 (%58,5)'ünün kadın, 17 (%41,5)'sinin erkek olduğu görülmektedir. Öğretim elemanlarının 1 (%2,4)'i araştırma görevlisi, 1 (%2,4)'i araştırma görevlisi doktor, 16 (%39)'sı öğretim görevlisi, 1 (%2,4)'i öğretim görevlisi doktor, 9 (%22)'u doktor öğretim üyesi, 2 (%4,9)'si doçent, 5 (%12,2)'i

doçent doktor, 6 (%14,6)'sı profesör doktor unvanına sahiptir. Öğretim elemanlarının 2 (%4,9)'sinin 1-5 yıl mesleki deneyimi, 10 (%24,4)'unun 6-10 yıl mesleki deneyimi, 10 (%24,4)'unun 11-15 yıl mesleki deneyimi, 3 (%7,3)'ünün 16-20 yıl mesleki deneyimi, 7 (%17,1)'sinin 21-25 yıl mesleki deneyimi, 9 (%22)'unun 26 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2. Öğretim elemanlarının çalıştığı kurumlara göre dağılımı.

Kurum	N	Yüzde (%)
Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	5	12,2
İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	4	9,8
Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	5	12,2
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	2	4,9
Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	2	4,9
Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Şan Anasanat Dalı	3	7,3
Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera - Şan Anasanat Dalı	3	7,3
Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	3	7,3
Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	3	7,3
Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	1	2,4
Haliç Üniversitesi Konservatuvarı Opera ve Konser Şarkıcılığı Bölümü	3	7,3
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı	4	9,8
Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera - Şan Anasanat Dalı	3	7,3
Total	41	100

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretim elemanlarının 5 (%12,2)'inin Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda, 4 (%9,8)'ünün İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera

Anasanat Dalı'nda, 5 (%12,2)'inin Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda, 2 (% 4,9)'sinin Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda, 2 (%4,9)'sinin Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda, 3 (%7,3)'ünün Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Şan Anasanat Dalı'nda, 3 (%7,3)'ünün Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera - Şan Anasanat Dalı'nda, 3 (%7,3)'ünün Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda, 3 (%7,3)'ünün Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda, 1 (%2,4)'inin Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda, 3 (%7,3)'ünün Haliç Üniversitesi Konservatuvarı Opera ve Konser Şarkıcılığı Bölümü'nde, 4 (% 9,8)'ünün Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda, 3 (%7,3)'ünün Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera – Şan Anasanat Dalı'nda çalıştığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmış olup, formda 10 kapalı uçlu 1 açık uçlu soru yer almıştır. Bu kapsamda iki bölümden oluşan bir anket hazırlanmıştır. Anketin ilk bölümünde öğretim elemanlarının kişisel bilgileri (cinsiyet, akademik unvan, mesleki deneyim ve çalıştıkları kurum) ikinci bölümünde ise vokoloji dersinin şan eğitiminde yer almasına ilişkin 10 adet kapalı, vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere katkılarıyla ilgili 1 adet açık uçlu soru yer almıştır. Anketin içerik ve kapsam geçerliliğini sağlamak için 1 KBB uzmanının, 2 şan pedagogunun ve ses eğitimcisinin görüşleri alınarak son hali oluşturulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci pandemi dönemine denk geldiği için yüz yüze görüşme yapılamamış ve anket soruları Google formlara işlenerek paylaşılabilir bir bağlantı oluşturulmuştur. Daha sonra oluşturulan link katılımcılara e-posta üzerinden iletilerek, iletişim araçları yoluyla görüşmeler ayrıca desteklenmiştir.

Veri toplama aşamasında ilgili katılımcılara konu hakkında ön bilgi verilmiş ve kişisel verilerin gizli tutulacağına dair açıklamalar yapılmıştır. Necmettin Erbakan Üniversitesi Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler anket formu uygulanarak elde edilmiş olup betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2003).

Araştırma verileri analiz edilirken öncelikle formdaki 10 soruya verilen cevaplara ilişkin frekans dağılımları hesaplanmıştır. Sorular ve cevaplar ışığında tema ve alt temalar oluşturularak 2 alan uzmanı görüşü alınmış, görüşler doğrultusunda son şekli verilmiş ve veriler 2 ana tema ve her bir temanın altında alt temalar olarak analiz edilmiştir. Formda yer alan kapalı uçlu sorulardan yola çıkarak birinci tema vokolojinin ders olarak verilmesine ilişkin düşünceler olarak belirlenmiş, bu temaya yönelik dört alt tema oluşturulmuştur. Her bir alt temanın altında frekans tablosuna yer verilmiştir. Daha sonra açık uçlu soruda sorulan öğretim elemanlarına vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin ne gibi katkıları olacağı ve vokoloji eğitimine ilişkin eklemek istedikleri görüşleri doğrultusunda, vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere katkıları teması oluşturulmuş ve bu temanın altında dokuz alt tema olarak verilen cevaplar analiz edilmiştir. Alt temaların frekansları ve yüzdeler değeri ise tablo olarak verilmiştir. Ayrıca açık uçlu soruya verilen cevaplarla kapalı uçlu soruya verilen cevaplar ilişkilendirilerek vokoloji dersinin şan eğitiminde yer almasına yönelik detaylı incelemeler yapılmış, birinci temadaki alt temalarda da öğretim elemanlarının ilgili ifadelerine yer verilmiştir. Katılımcıların düşünce ve deneyimlerini detaylı bir şekilde aktarmak amacıyla doğrudan alıntılar kullanılmıştır. Ankette yer alan ilk üç soruda öğretim elemanlarına vokoloji hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları, vokoloji eğitiminin vokal performans üzerinde olumlu etkisi olup olmadığı ve pedagojik vokolojinin şan pedagojisinden farklı olup olmadığı sorulmuştur. Verilen cevaplar tema ve alt temalarda ele alınmamış dolayısıyla tablo olarak verilmemiş ancak ikinci temanın sağlaması niteliğinde sunulan görüşlerle birbirlerini destekleyip desteklemediği değerlendirilerek bulguların sonunda yorumlanmıştır. Çalışmanın geçerliliği için kapalı uçlu soruların açık uçlu soruya verilen cevaplar ile desteklenmesi yoluna gidilmiştir.

BÖLÜM 4

1. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmiştir. Araştırmada temalarda yer alan alt temalara ilişkin verilen cevaplar analiz edilmiş, ilgili cümlelere doğrudan alıntı olarak yer verilmiştir. Katılımcıların gizliliği göz önüne alınarak her bir öğretim elemanı (K1-K41) şeklinde numaralandırılmış ve katılımcı kodları metin içinde yer almıştır. Araştırmanın problemine göre oluşturulan tema ve alt temalar **Tablo 4.1.**'de verilmiştir.

Tablo 4.1. Betimsel analiz sonucu ortaya çıkan tema ve alt temalar

<p>1. Vokolojinin ders olarak verilmesine ilişkin düşünceler</p> <p>1.1. Alan uzmanı veya şan eğitmeni tarafından verilmesi 1.2. Tüm şan öğrencilerine veya ses sorunu yaşayan öğrencilere verilmesi 1.3. Lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiği ve verilmesi gereken eğitim süresi 1.4. Sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin "Vokoloji Dersi" adı altında verilmesi</p>
<p>2. Vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere katkıları</p> <p>2.1. Öğrencilerin sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilgi sahibi olmaları 2.2. Soyut olguların somutlaştırılması 2.3. Öğrencilerin kullandıkları enstrümanı tanımaları 2.4. Öğrencilerin seslerini bilinçli kullanmaları 2.5. Öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleri 2.6. Öğrencilerin ses sağlığı ve korunmasıyla ilgili bilgi sahibi olmaları 2.7. Öğrencilerde solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlaması 2.8. Bilimsel farkındalık sayesinde eğitmenin yükünü hafifletmesi 2.9. Eğitim sürecinde verimin artması</p>

4.1. Tema 1. Vokolojinin Ders Olarak Verilmesiyle İlgili Düşünceler

Bu bölümde "Öğretim elemanlarının vokolojinin ders olarak verilmesine ilişkin düşünceleri nelerdir?" şeklindeki birinci alt probleme yönelik bulgulara yer verilmiştir. Öğretim elemanlarına ankette yer alan kapalı uçlu sorular yöneltilecek alınan cevaplar, açık uçlu soruya verilen cevaplarla desteklenmiştir. Bu doğrultuda vokolojinin ders olarak verilmesine ilişkin düşüncelerin ele alındığı birinci alt problem, birinci tema adı altında ele alınmış; vokoloji dersinin alan uzmanı tarafından veya şan eğitmeni tarafından verilmesi, tüm şan öğrencilerine veya ses sorunu yaşayan öğrencilere verilmesi, lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiği ve verilmesi gereken eğitim süresi ve sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve

içeriklerle verilen derslerin “Vokoloji Dersi” adı altında verilmesi alt temaları oluşturulmuştur. Her bir alt temanın altında verilen cevaplar aynı zamanda tablolaştırılarak sunulmuştur.

4.1.1. Alan uzmanı veya şan eğitmeni tarafından verilmesi

Vokoloji dersinin alan uzmanı tarafından veya şan eğitmeni tarafından verilmesiyle ilgili görüşlerin bulunduğu alt temada, öğretim elemanlarının konuyla ilgili düşüncelerine ait cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Vokoloji dersinin bu alanda uzmanlaşmış kişiler tarafından verilmesi ve bir ders olarak müfredata eklenmesi şüphesiz ses mekanizmasının tanınması ve korunması adına büyük katkılar sağlayacaktır. Ancak sınırlar iyi çizilmeli şan eğitimine müdahale teşkil edecek davranışlardan kaçınılmalıdır.” (K15)

K15’e göre; vokoloji dersinin bu alanda uzmanlaşmış kişiler tarafından verilmesi ve bir ders olarak müfredata eklenmesi ses mekanizmasının tanınması ve korunması adına büyük katkılar sağlayacaktır. Ancak vokoloji dersinin alan uzmanı tarafından verilmesiyle birlikte sınırların iyi çizilmesi gerektiği ve şan eğitimine müdahale teşkil edecek davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair dikkat çekici bir yorumda bulunmuştur.

“...tercihen vokoloji alanında uzman bir kulak burun boğaz uzmanı tarafından bu dersin verilmesi ,öğrencinin donanımının ve mesleki bilincinin artması, kendisinin ya da meslek hayatının ilerleyen zamanlarında öğrencilerinin yaşayacağı olası sorunları zamanında tespit edip müdahale edebilmesi ve çözüm sağlayabilmesi adına bence bu dersin şan müfredatına eklenmesi şan öğrencilerine kritik önem taşıyan bir katkı sağlayacaktır düşüncesindeyim ve bunun önemli bir eksiklik olduğunu düşünüyorum...” (K37)

K37’ye göre; vokoloji dersinin alanında uzman bir kulak burun boğaz uzmanı tarafından verilmesi şan öğrencilerine kritik önem taşıyan bir katkı sağlayacaktır ve bu dersin olmaması, öğrencinin donanımının artması, kendinin ve ilerde mesleki hayatta kendi öğrencilerinin olası sorunlarını zamanında tespit ederek müdahale edebilmesi ya da çözüm sağlayabilmesi açısından çok büyük bir eksikliklerdir.

“...Vokoloji dersini, bu alanda uzmanlaşmış terapistlerin bir şan pedagogu eşliğinde vermesini doğru buluyorum...” (K39)

K39’un açıklamasına göre; vokoloji dersini bu alanda uzmanlaşmış terapistlerin (ses terapisti) bir şan pedagogu eşliğinde vermesi gerekmektedir.

“Opera Şan bölümü okuyan bir öğrencinin ses anatomisi ilgili bilgileri şan hocasının yanı sıra bir Vokoloji uzmanı tarafından da alması ona kendi alanında çok büyük katkı sağlayacaktır.” (K21)

K21; şan eğitimi alan bir öğrencinin ses anatomisiyle ilgili bilgileri yalnızca şan eğitmeninden almaması gerektiği aynı zamanda bir vokoloji uzmanı tarafından alması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Vokoloji dersinin alan uzmanı tarafından veya şan eğitmeni tarafından verilmesi alt temasına ait görüşler **Tablo 4.2.**'te verilmiştir.

Tablo 4.2. Vokoloji dersinin alan uzmanı veya şan eğitmeni tarafından verilmesiyle ilgili görüşler

Vokoloji Dersi	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Kararsız (f)
Alan uzmanı tarafından verilmesi	41	0	0
Şan eğitmeni tarafından verilmesi	26	9	6

41 katılımcının hepsi vokoloji dersinin alan uzmanı tarafından verilmesine olumlu yanıt vermiştir. Katılımcıların vokoloji dersinin şan eğitmeni tarafından verilmesine 26'sı olumlu, 9'u olumsuz ve 6'sı kararsız görüş bildirmiştir.

Katılımcılar şan bölümünde okuyan öğrencilerin ses anatomisi ile ilgili bilgileri yalnızca şan hocasından almaması gerektiğini vurgulayarak bir vokoloji alan uzmanı tarafından teorik olarak bilgilendirilmelerinin daha doğru olacağını ve bu durumun öğrenciye kendi alanında çok büyük katkıda bulunacağına dair görüşler bildirmişlerdir. Aynı zamanda bazı katılımcılar, şan öğrencilerinin vokoloji dersini bir alan uzmanı tarafından alması gerektiğini savunsalar da bu dersin bir şan pedagogu veya şan eğitmeni eşliğinde verilebileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplarda alan uzmanı kulak burun boğaz uzmanı ile ilişkilendirilmiş ancak 1 öğretim elemanı tarafından uzmanlaşmış terapistlerin (ses terapisti) de şan pedagogu eşliğinde bu dersi verebileceğine ilişkin görüş bildirilmiştir.

4.1.2. Tüm şan öğrencilerine veya ses sağlığı sorunu yaşayan öğrencilere verilmesi

Vokoloji dersinin tüm şan öğrencilerine veya ses sorunu yaşayan öğrencilere verilmesiyle ilgili görüşlerin bulunduğu alt temada, öğretim elemanlarının konuya ilişkin düşüncelerine yer verilmiştir.

'...Vokoloji'nin bütün şan öğrencilerine ders olarak verilmesinin çok faydalı olacağını düşünüyorum...' (K39)

K39'a göre; vokolojinin ses fizyolojisi, ses sağlığı ve ses sorunları kapsamında tek ders olarak müfredata dahil olmasıyla birlikte tüm şan öğrencilerine ders olarak verilmesinin öğrencilere çok büyük katkısı olacaktır.

Vokoloji dersinin tüm şan öğrencilerine veya ses sağlığı yaşıyan öğrencilere verilmesi alt temasına ait görüşler **Tablo 4.3.**'te verilmiştir.

Tablo 4.3. Vokoloji dersinin tüm şan öğrencilerine veya ses sağlığı sorunu yaşıyan öğrencilere verilmesiyle ilgili görüşler

Vokoloji Dersi	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Kararsız (f)
Tüm şan öğrencilerine verilmesi	39	1	1
Ses sorunu yaşıyan öğrencilere verilmesi	22	19	0

Katılımcıların 39'u vokoloji dersinin tüm öğrencilere verilmesiyle ilgili olumlu, 1'i olumsuz, 1'i de kararsız olarak görüş bildirmiştir. Vokoloji dersinin ses sorunu yaşıyan öğrencilere verilmesiyle ilgili katılımcı görüşlerinin 22'si olumlu, 19'u olumsuz yönde görülmektedir. Yapılan görüşmeler doğrultusunda hiçbir katılımcı vokoloji dersinin 'yalnızca' ses sorunu yaşıyan öğrencilere verilmesi gerektiğine dair bir görüş bildirmemiştir. Elde edilen bulgular sonucunda **Tablo 4.3.**'te görüldüğü gibi öğretim elemanlarının 2'si hariç hepsi vokoloji dersinin tüm şan öğrencilerine verilmesine olumlu yanıt vermiştir.

Katılımcılar bir öğrencinin ses sorunu yaşıyıp yaşamamasının vokoloji dersinin verilmesinde belirleyici bir husus olmadığını belirterek bu dersin tüm şan öğrencilerine verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

4.1.3. Lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiği ve verilmesi gereken eğitim süresi

Vokoloji dersinin lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiği ve verilmesi gereken eğitim süresiyle ilgili görüşlerin bulunduğu alt temada, öğretim elemanlarının konuyla ilgili düşüncelerine ait cümle örneklerine yer verilmiştir.

"Vokolojinin ders olarak verilmesi ses ile ilgili iş yapan herkes için büyük artılar sağlar. Sesin fizyolojik olarak nasıl oluştuğunu ve sesi meydana getiren mekanizmanın vücutta nasıl çalıştığı sesle ilgilenen herkesin çok daha bilinçli, kontrollü ve yaptığı işten emin olarak adım atmasını sağlayacaktır. Mutlaka vokoloji şan eğitimi veren okullarda zorunlu ders olarak okutulmalı, hatta mümkünse iki yıl okutulmalıdır." (K25)

K25'e göre; vokoloji şan eğitimi veren tüm okullarda zorunlu ders olarak iki yıl okutulmalıdır. Vokoloji dersi ses sisteminin anatomi ve fizyolojisini bilmek, sesle uğraşan herkes için öğrenim aşamasında büyük artılar sağlayarak daha bilinçli, kontrollü ve emin adımlarla ilerlemeye yardımcı olacaktır.

“ ...lisans 2. sınıftan itibaren iki senelik bir eğitim sürecinde tercihen vokoloji alanında uzman bir kulak burun boğaz uzmanı tarafından bu dersin verilmesi, öğrencinin donanımının ve mesleki bilincinin artması, kendisinin ya da meslek hayatının ilerleyen zamanlarında öğrencilerinin yaşayacağı olası sorunları zamanında tespit edip müdahale edebilmesi ve çözüm sağlayabilmesi adına bence bu dersin şan müfredatına eklenmesi şan öğrencilerine kritik önem taşıyan bir katkı sağlayacaktır düşüncesindeyim ve bunun önemli bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.” (K37)

Katılımcı 37'nin açıklamasına göre; vokoloji dersinin içeriğinde bulunan ve sesin kullanımında çok büyük önem taşıyan vücut anatomisi, ses fizyolojisi gibi bilgilerin vokoloji alanında uzman bir kulak burun boğaz uzmanı tarafından verilmesi, öğrencinin donanımını artırarak mesleki bilinci üst seviyeye taşıyacaktır. Kendisinin ya da meslek hayatının ilerleyen safhalarında da öğrencilerinin yaşayacağı olası sorunları zamanında tespit edip müdahale edebilmesi ve çözüm sağlayabilmesi adına bu dersin müfredata eklenip lisans 2. sınıftan itibaren 2 senelik bir eğitim sürecinin sağlanması şan öğrencileri için önemli görülmektedir.

“...Son sınıf şan öğrencilerinin haftada en az 1 saat veya 2 saat bu dersi almaları, kendi ses fizyolojisini bilmeleri ve tanımları açısından da faydalı olacağını düşünüyorum. Neden ilk sene değil de son sene; bu konu tartışmaya açıktır. Fakat bana göre öğrenci ilk süreçte sesinin teknik olarak eğitimine odaklanmalıdır. Doğal süreçte ses teknik ve müzikal açıdan homojen olarak gelişecektir. Sese bilimsel olarak daha sonraki süreçte pedagojik bilgilerin dahil edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir de konu Vokoloji uzmanı tarafından ele alındığında, şan öğrencisi kendi ses tekniğine hakim olduğu takdirde, uzman ve şancı arasındaki iletişim daha sağlıklı ve sağlam bir zemine oturmuş olacak. Bu Vokoloji uzmanı açısından daha verimli bir alan olacaktır. Ayrıca mezuniyet aşamasına gelmiş bir öğrenci, ses fizyolojisi hakkındaki bilgilerini ses tekniği açısından kendi sesiyle bütünleştirmesi açısından, profesyonel hayatta mesleğine daha pozitif katkı sağlayacaktır diye düşünüyorum.”” (K39)

K39'a göre; lisans son sınıf öğrencilerinin haftada en az 1 saat veya 2 saat vokoloji dersi almaları, ses fizyolojisini bilmeleri ve kendi ses mekanizmalarını tanımları açısından önemli ve gereklidir. Ek olarak öğrencilerin bu dersi son sınıfta almalarını, ilk yıllarda teknik kazanımlara odaklanarak gelişimlerini bu yönde göstermeleri gerektiğini, böylelikle sürecin hem öğrenci hem de vokoloji uzmanı tarafından daha sağlıklı olacağını ifade etmiştir.

Vokoloji dersinin lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiği ve verilmesi gereken eğitim süresi alt temasına ait görüşler **Tablo 4.4.** ve **Tablo 4.5.**'te verilmiş olup

katılımcılara bu konular hakkında birden fazla seçenek işaretleme ve diğer bir görüş bildirme opsiyonu tanınmıştır.

Tablo 4.4. Vokoloji dersinin lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiğiyle ilgili görüşler

Vokoloji Dersi	Lisans 1	Lisans 2	Lisans 3	Lisans 4	Diğer
Lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiği	23	15	10	8	Hazırlık (7)

Bu soruda birden fazla seçenek opsiyonu tanındığı için lisans 1 ve 2'yi birlikte seçen, lisans 2 ve 3'ü birlikte seçen, lisans 3 ve 4'ü birlikte seçen, lisans 1, 2, 3 ve 4'ü birlikte seçen katılımcılar vardır.

Katılımcılar tarafından vokoloji dersinin yalnızca hazırlık sınıfında verilmesine ilişkin 4 katılımcı, yalnızca lisans 1'de verilmesine ilişkin 15 katılımcı, yalnızca lisans 2'de verilmesine ilişkin 6 katılımcı, yalnızca lisans 3'te verilmesine ilişkin 3 katılımcı, yalnızca lisans 4'te verilmesine ilişkin 2 katılımcı, lisans 1 ve 2'de verilmesine ilişkin 2 katılımcı, lisans 2 ve 3'te verilmesine ilişkin 1 katılımcı, lisans 3 ve 4'te verilmesine ilişkin 1 katılımcı, lisans 1,2,3,4'te verilmesine ilişkin 3 katılımcı, hazırlık sınıfı ve lisans 1, 2'de verilmesine ilişkin 1 katılımcı, hazırlık sınıfı ve lisans 1,2,3,4'te verilmesine ilişkin 2 katılımcı görüş bildirmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu vokoloji dersinin lisans 1'de verilmesi gerektiğini fakat daha az çoğunluğu ise lisans 2'de verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Diğer bir görüş bildiren katılımcılar ise hazırlık sınıfında verilmesi gerektiğine dair görüş bildirmişlerdir.

Tablo 4.5. Vokoloji dersinin verilmesi gereken eğitim süresiyle ilgili görüşler

Vokoloji Dersi	Haftada 1 saat	Haftada 2 saat	Haftada 3 saat	Diğer
Verilmesi gereken eğitim süresi	25	13	1	Haftada 2 saat 1 dönem/ 1

Katılımcıların vokoloji dersinin verilmesi gereken eğitim süresiyle ilgili görüşleri ise çoğunlukla haftada 1 saat verilmesi yönünde olmuştur ve öğretim elemanlarının 25'i haftada 1 saat, 13'ü haftada 2 saat, 1'i haftada 3 saat verilmesi gerektiğini, 1'i de haftada 2 saat 1 dönem olarak verilmesi gerektiğine dair kendi görüşünü bildirmiş, 1 öğretim elemanı ise boş bırakmıştır.

4.1.4. Sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin ‘vokoloji dersi’ adı altında verilmesi

Katılımcıların sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin ‘Vokoloji Dersi’ adı altında verilmesiyle ilgili görüşlerin bulunduğu alt temada, öğretim elemanlarının konuyla ilgili düşüncelerine ait cümle örneklerine yer verilmiştir.

‘Vokoloji’nin ses fizyolojisi, ses sağlığı ve ses sorunları kapsamında, tek ders olarak müfredata dahil edilmesini uygun buluyorum. Böylelikle bütün şan öğrencilerine ders olarak verilmesinin çok faydalı olacağını düşünüyorum...’ (K39)

Katılımcı 39’un açıklamasına göre; vokolojinin ses fizyolojisi, ses sağlığı ve sorunları kapsamında tek ders olarak müfredata dahil edilmesiyle birlikte bu dersin bütün şan öğrencilerine verilmesi çok faydalı olacaktır.

‘Konservatuvarlar dönemlik eğitim sistemine uygun olmayan eğitim kurumlarıdır. Sanat eğitimi, sistemsel ve teknik unsurların peşi sıra ilerlemesiyle gelişim sürecinin olduğu bütünsel bir ilerleyiş gerektirir. Günümüzde çoğu konservatuvarlar yıllık değerlendirme süreci ile değil dönemlik ilerleyişle eğitim sistemine devam etmektedir. Bu sistemle öğrencilerin alması gereken ders kredilerinde sınırlandırmalara, ders sayılarında azalmalara sebep olmuştur. Bu sebeple aslında profesyonel sanat yaşantısına katkı sağlayacak çoğu ders müfredattan çıkarılmak durumunda kalabilmektedir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda ‘Vokoloji’ ses eğitimi dersi içerisinde yer verilen ünite konuları olarak yapılandırılabilir.’ (K22)

K22; sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin ‘vokoloji dersi’ adı altında verilmesini uygun bulduğunu belirtmiş olmasına rağmen ders kredilerindeki değişikliklerden dolayı ses eğitimi dersi içerisinde de yer alabileceğini belirtmiştir.

‘Hali hazırda üniversitemizde Foniatri dersi adı altında Değerli Prof. İsmail Koçak tarafından verilen ders ile öğrencilerimiz, kafamızda oluşturduğumuz imajlar üzerinden değil, gerçekten seslerini nasıl kullanmaları gerektiğini öğreniyorlar. Bu sebep ile bu ders içeriğinde -hangi isimde olursa olsun- eğitim verilmesi gelecek nesil opera sanatçılarının bu bilinçle mesleklerini yapmasını sağlayacaktır.’ (K34)

K34'e göre; sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin "vokoloji dersi" adı altında verilmesinden ziyade aynı ders içerikleri ve farklı isimlerle de derslerin verilmesinin önemli olduğu görülmektedir.

Sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin "Vokoloji Dersi" adı altında verilmesi alt temasına ait görüşler **Tablo 4.6.**'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin "Vokoloji Dersi" adı altında verilmesiyle ilgili görüşler

Vokoloji dersi	Olumlu(f)	Olumsuz (f)	Kararsız (f)
Konservatuvarlarda sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen dersler "Vokoloji Dersi" adı altında verilmesi	32	4	5

Konservatuvarlarda sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen dersler "Vokoloji Dersi" adı altında verilmesine katılımcıların 32'si olumlu, 4'ü olumsuz, 5'i kararsız yanıt vermiştir.

Verilen yanıtlara ilişkin, öğretim elemanları tarafından sıklıkla dile getirilen bu disiplinlerin vokoloji dersi adı altında birleşerek öğrencilere aktarılması hususunda çoğunluk olumlu yönde görüş bildirmiştir. İçerisinde birçok disiplini barındıran vokoloji ders içeriği sayesinde şan eğitmenleri tarafından verilen soyut bilgiler öğrenciler tarafından somutlaştırılabileceği için hem öğrenci hem şan eğitmeni açısından ders işleyişi daha akıcı bir hale gelerek verimin artacağı düşünülmektedir. Katılımcıların açıklamalarına göre, konservatuvarlarda foniatri, şan pedagojisi, ses sağlığı gibi başlıklarla verilen ve ders içeriği vokoloji dersi kadar fazla branşı kapsamayan dersler yerine içerisinde birçok farklı disiplini bulunduran vokoloji dersinin verilmesi daha uygun bulunmuştur. Öğretim elemanları büyük ölçüde, bilimsel temele dayandırılmış bilgiler sayesinde öğrencilerin farkındalığının artarak daha bilişli çalışmalar yapabilir hale geleceklerini savunmaktadır. Aynı zamanda vokoloji dersiyle birlikte, ses üretilen sistemin kapalı bir kutu olmaktan çıkıp tanınması, gelişimi ve sürdürülebilir olması için gereken davranışların kazanımı oldukça kolaylaşacaktır.

4.2. Tema 2. Vokolojinin Bir Ders Kapsamında Müfredata Eklenmesinin Öğretim Elemanı ve Öğrencilere Katkıları

Bu bölümde “Vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere katkıları nelerdir?” şeklindeki ikinci alt probleme yönelik bulgulara yer verilmiştir. Öğretim elemanlarına ankette yer alan açık uçlu soru yöneltilerek alınan cevaplardan alt temalar oluşturulmuştur. Bu doğrultuda vokolojinin ders olarak verilmesine ilişkin düşüncelerin ele alındığı ikinci alt problem ikinci tema adı altında ele alınmıştır. Bu temaya ilişkin alt temaların frekans dağılımları **Tablo 4.7**'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere katkılarına ilişkin görüşlerin frekans dağılımları

Alt temalar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğrencilerin sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilgi sahibi olmaları	9	14,99
Soyut olguların somutlaştırılması	6	9,99
Öğrencilerin kullandıkları enstrümanı tanımaları	8	13,33
Öğrencilerin seslerini bilinçli kullanmaları	5	8,33
Öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleri	5	8,33
Öğrencilerin ses sağlığı ve korunmasıyla ilgili bilgi sahibi olmaları	11	18,33
Öğrencilerde solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlanması	2	3,33
Bilimsel farkındalık sayesinde eğitmenin yükünü hafifletmesi	3	4,99
Eğitim sürecinde verimin artması	11	18,33
Toplam	60	100

Katılımcıların birden fazla alt temayı kapsayan görüşleri değerlendirilmeye alındığından toplam frekans sayısı ile katılımcı sayısı farklılık arz etmektedir. 5 katılımcı bu temayı kapsayan soruyu cevapsız bırakmış olup, hangi katılımcının ilgili alt temalara ait görüş belirttiği ise her bir alt temanın altında açıkça ifade edilmiştir.

Vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere katkıları temasında; sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilgi sahibi olunması (f=9), soyut olguların somutlaştırılması (f=6), öğrencilerin kullandıkları enstrümanı tanımaları (f=8), sesin bilinçli kullanılması (f=5), öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleri (f=5), ses sağlığı ve korunması (f=11), solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlanması (f=2), bilimsel farkındalık

sayesinde eğitmenin yükünü hafifletmesi (f=3), eğitim sürecinde verimin artması (f=11) alt temaları yer almıştır.

4.2.1. Öğrencilerin sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilgi sahibi olmaları

Öğrencilerin sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilgi sahibi olmalarına ilişkin görüşlerin, katılımcılar tarafından ikinci olarak en sık tekrar edildiği bu alt temada K5, K12, K17, K18, K21, K25, K30, K37 ve K39'un görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili bazı cümle örneklerine aşağıda değinilmiştir.

“Ses oluşumu, ses fizyolojisi ve anatomisi ile ilgili bilgiye hem öğretmen hem de öğrenci olarak sahip olmadan ses eğitimi tam olarak sağlamak mümkün olmayacaktır. Vokoloji sayesinde ses eğitimi süreci bu anlamda desteklenmiş olacaktır” (K30)

K30'a göre; vokoloji eğitimi ile ses oluşumu, sesin anatomi ve fizyolojisi ilgili bilgiye eğitmen ve öğrencinin sahip olmaması durumunda ses eğitimi tam olarak anlamak ve dolayısıyla uygulamak mümkün değildir.

“Vokolojinin ders olarak verilmesi ses ile ilgili iş yapan herkes için büyük artılar sağlar. Sesin fizyolojik olarak nasıl oluştuğunu ve sesi meydana getiren mekanizmanın vücutta nasıl çalıştığı sesle ilgilenen herkesin çok daha bilinçli, kontrollü ve yaptığı işten emin olarak adım atmasını sağlayacaktır.” (K25)

K25'in açıklamasına göre; vokolojinin ders olarak verilmesi ses kullanıcılarına büyük artılar sağlayacaktır. Ses fizyolojisi sayesinde sesi meydana getiren mekanizmanın vücutta nasıl çalıştığını bilmek, şan eğitimi öğrencilerinin sesini kullanırken daha kararlı, kendinden emin olarak ilerlemesini destekleyecektir.

“...sesin kullanımı için vücut anatomisi ve ses fizyolojisi ile ilgili öğrencinin bilgi ve donanımının artırılmasına yönelik paylaşılacak genel bilgiler, ses hastalıkları, deformasyonlar sonrası yapılması gerekenler, ön tanı, bulgu, teşhis ve tedavi süreci ile ilgili bilgiler ve hatta mümkünse zaman zaman pratikte vaka inceleme sürecine katılım gibi bir içerik düşünülerek lisans 2.sınıftan itibaren iki senelik bir eğitim sürecinde tercihen vokoloji alanında uzman bir kulak burun boğaz uzmanı tarafından bu dersin verilmesi, öğrencinin donanımının ve mesleki bilincinin artması, kendisinin ya da meslek hayatının ilerleyen zamanlarında öğrencilerinin yaşayacağı olası sorunları zamanında tespit edip müdahale edebilmesi ve çözüm sağlayabilmesi adına bence bu dersin şan müfredatına eklenmesi şan öğrencilerine kritik önem taşıyan bir katkı sağlayacaktır düşüncesindeyim ve bunun önemli bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.” (K37)

K37'ye göre; sesin kullanımı için vücut anatomisi ve ses fizyolojisiyle ilgili genel bilgilerin şan öğrencilerine vokoloji alanında uzman bir KBB uzmanı tarafından verilmesi, öğrencinin donanımının ve mesleki bilincinin artması, kendisinin ya da meslek hayatının ilerleyen zamanlarında öğrencilerinin yaşayacağı olası sorunları zamanında tespit edip

müdahale edebilmesi ve çözüm sağlayabilmesi adına kritik önem taşıyan bir katkı sağlayacaktır ve bunun önemli bir eksiklik olduğunu düşünmektedir.

“Ses eğitimi alan tüm branşlarda , daha donanımlı olmayı ve fizyolojik anlamda da kendi bilincini artırıp ses eğitimine katkı sağlamak açısından oldukça önemlidir. Vokoloji alanında eğitim alan öğrenci ses hijyeni ve diğer tüm konularda daha donanımlı olacağından eğitim sürecine artı etki sağlar.” (K17)

“...şan öğrencilerinin haftada en az 1 saat veya 2 saat bu dersi almaları, kendi ses fizyolojisini bilmeleri ve tanınmaları açısından da faydalı olacağını düşünüyorum...” (K39)

K17 ve K39’a göre; vokoloji dersinin müfredata eklenmesi durumunda öğrenciler daha donanımlı hale gelecek ve öğrencilerin ses fizyolojisine dair edinilen bilgiler sayesinde bilinç kazanmaları eğitim sürecine olumlu etki sağlayacaktır.

4.2.2. Soyut olguların somutlaştırılması

Katılımcılar tarafından dördüncü sırada tekrar edilen soyut olguların somutlaştırılmasıyla ilgili görüşlerin yer aldığı bu alt tema K2, K9, K13, K18, K30 ve K31’in görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili bazı cümle örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bu dersi alan öğrenci, çalgı alanlarında öğrenim gören öğrenciler gibi kendi çalgıları olan bedenleri ve ses üreten organlar hakkında somut bilgi sahibi olacaklardır. Ayrıca bu organların ses üretiminde nasıl bir koordinasyonla çalıştıklarını anlayacaklardır.” (K9)

“Öğrencilerin sesin anatomisi, ses sağlığı hakkında bilgi sahibi olabilmesi için gerekli olduğunu düşünüyorum. Anlatılan konuların soyut kavramlar olması sebebiyle şan dersi ile beraber verildiğinde öğrencinin zihninde konuların somutlaştırılmasında katkı sağlayacağı görüşümdedir.” (K18)

“Ses eğitimi gibi soyut bir olguyu vokoloji sayesinde oldukça somut bir şekilde aktarma şansımız doğmaktadır...” (K30)

“Şan eğitimi hakkındaki soyut fikirlerimizi somutlaştırabilmemize yardımcı olur.” (K31)

Bu alıntıların ışığında katılımcılara göre; vokoloji dersini alan bir öğrenci kendi çalgısı olan bedeni ve ses mekanizması hakkında somut bilgi sahibi olabilecek, bu organların ses üretiminde nasıl bir koordinasyonla çalıştıklarını anlayabilecektir. Bu dersin, şan öğretmenlerinin derslerde öğrencilere aktarmak istedikleri soyut olguları somut bir şekilde aktarmalarına olumlu etkisi olacağı ifade edilmiştir.

4.2.3. Öğrencilerin kullandıkları enstrümanı tanımları

Öğrencilerin kullandıkları enstrümanı tanımlarıyla ilgili görüşlerin bulunduğu en sık tekrar edilen üçüncü alt tema K3, K5, K11, K15, K19, K20, K39 ve K41'in görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili bazı cümle örneklerine aşağıda değinilmiştir.

“Ses organının tanınması ses eğitimi alan öğrenciler için çok faydalı olacaktır. Bir enstrümanı tanımadan onu kullanmak, ehliyet sahibi olmadan araç kullanmaya benzer. Yıllar sonra öğrenilen vokoloji bilgilerinin şarkıcıyı, 'Ben bunları neden daha önce öğrenmeyip bilinçsizce ve el yordamıyla yol almaya çalıştım?' diye sorgulatması çok muhtemeldir.” (K3)

“Öğrencilerin ses eğitimi süreçlerinin bilimsel gerçeklere dayandırılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Vokoloji Dersi'ni alan bir öğrenci, enstrümanını daha iyi tanıyacak, daha bilinçli kullanacak ve koruyacaktır. Şan eğitiminde kişisel farkındalık artacak, öğrenci, yaygın kullanılan imaje etme yöntemi ile tesadüfen elde edilen gelişmeler yerine daha bilinçli ve istikrarlı bir eğitim süreci geçirecektir...” (K19)

K3 ve K19'un açıklamaları doğrultusunda; öğrencilerin ses eğitim süreçlerinin bilimsel temele dayandırılması çok önemli olup bu sayede öğrencilerin kullandıkları enstrüman olan ses organını daha iyi tanıyacakları, şan eğitiminde kişisel farkındalık artarak öğrencilerin yaygın kullandıkları imaje etme yöntemleriyle elde ettikleri tesadüfi gelişimler yerine daha bilinçli ve istikrarlı bir eğitim süreci geçirecekleri düşünülmektedir.

“Anatomi bilgisiyle kendi enstrümanını daha iyi tanıma fırsatı bulan öğrenci vokoloji egzersizleri ile appoggio ve passagio'yu daha doğru uygulamaya başlayacak ses kası güçlenerek kas fonksiyonu ve serbest kenar fonksiyonunu daha iyi yapabilir duruma gelecektir. Böylelikle parçalarda müzikaliteyi daha güzel yapacaktır.” (K5)

“Öğrencinin ses organını ve bu organın çalışma prensibi hakkında bilgi sahibi olması, anlatılan bilgileri daha iyi özümsemesini ve doğal olan enstrümanını tanımaya ön ayak olacaktır.” (K11)

“Vokoloji dersi alan öğrenciler kullanacakları enstrüman olan ses üreten organları ve bunların birbirleriyle olan koordinasyonunu daha iyi tanıyacaklardır. Bunun sonucu olarak da çalışmalarını daha verimli olacaktır.” (K20)

Katılımcıların açıklamaları ışığında; öğrencilerin ses organını ve bu organın çalışma prensibi hakkında bilgi sahibi olmaları, şan eğitmeninin aktardığı bilgileri daha iyi özümsemesini sağlayacak ve öğrenciler yapacakları egzersizler sayesinde şan eğitiminde kullanılan bazı teknikleri daha doğru uygulamaya başlayacaklardır. Aynı zamanda öğrenciler icra esnasında müzikalite açısından gelişim göstereceklerdir.

4.2.4. Öğrencilerin seslerini bilinçli kullanmaları

Beşinci olarak en sık tekrar edilen sesin bilinçli kullanılmasıyla ilgili görüşlerin bulunduğu bu alt tema K3, K19, K25, K26 ve K27'nin görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili bazı cümle örneklerine aşağıda değinilmiştir.

“Vokolojinin ders olarak verilmesi ses ile ilgili iş yapan herkes için büyük artılar sağlar. Sesin fizyolojik olarak nasıl oluştuğunu ve sesi meydana getiren mekanizmanın vücutta nasıl çalıştığı sesle ilgilenen herkesin çok daha bilinçli, kontrollü ve yaptığı işten emin olarak adım atmasını sağlayacaktır.” (K25)

“Bilinçli şarkı söylemek ve ses sağlığını korumak için önemli bir disiplin olarak görüyorum.” (K26)

“Öğrencilerin ses eğitimi süreçlerinin bilimsel gerçeklere dayandırılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Vokoloji Dersi’ni alan bir öğrenci, enstrümanını daha iyi tanıyacak, daha bilinçli kullanacak ve koruyacaktır...” (K19)

“Daha farkındalıklı ve bilinçli çalışmalar yapılır.” (K27)

Katılımcıların açıklamalarına göre; vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesi doğrultusunda öğrencilerin sesi meydana getiren mekanizmanın vücutta nasıl çalıştığına dair farkındalıkları artacak ve bu sayede daha bilinçli çalışmalar yaparak seslerini koruyabileceklerdir.

4.2.5. Öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleri

Beşinci olarak en sık tekrar edilen iki alt temadan bir diğeri, öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleri alt temasıdır. Bu alt tema K4, K8, K19, K24 ve K39'un görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili bazı cümle örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

“Mesleki olarak daha akademik bir yol izlenmesi ve ses mekanizmasının nasıl işlediğine dair bilimsel bilgiler edinilmesi anlamında çok katkısı olacağını düşünüyorum.” (K8)

“Bilimsel bir yaklaşım sağlar. Enstrümanın anlaşılması ve bilinmesi için elzendir.” (K4)

“Öğrencilerin ses eğitimi süreçlerinin bilimsel gerçeklere dayandırılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Vokoloji Dersi’ni alan bir öğrenci, enstrümanını daha iyi tanıyacak, daha bilinçli kullanacak ve koruyacaktır...” (K19)

“Ses sanatının bilimsel bakışla desteklenmesi hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin yararına olacaktır.” (K24)

Katılımcıların açıklamaları doğrultusunda; vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesi ile şan eğitiminin bilimsel bir yaklaşımla desteklenmesi ve bu bilgiler sayesinde

enstrümanın daha anlaşılır olması önemli görülmektedir. Öğrencilerin şan eğitimi süreçlerinin bilimsel bir temele dayandırılması ve bu durumun hem öğrencilerin hem de eğitmenlerin yararına olacağı ifade edilmiştir.

4.2.6. Öğrencilerin ses sağlığı ve korunmasıyla ilgili bilgi sahibi olmaları

Öğrencilerin ses sağlığı ve korunmasıyla ilgili bilgi sahibi olmalarına ilişkin görüşlerin bulunduğu en sık tekrar edilen birinci alt tema K1, K2, K7, K13, K14, K15, K18, K19, K26, K30 ve K39'un görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili bazı cümle örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

“Vokolojinin insan sesinin oluşumunu çok yönlü, çok boyutlu olarak ele alması; profesyonel sesin geliştirilmesi, korunması, sağlıklı ve verimli bir şekilde kullanılması konusunda şan/ses eğitimi sürecine olumlu olarak katkı sağlayacaktır.” (K1)

“Olumlu yönde katkıları olur, pedagojik açıdan sesin geliştirilmesi, korunması, sağlıklı bir şekilde kullanılmasına yönelik uzun vadede farkındalık sağlar.” (K7)

“Vokoloji dersinin bir ders olarak müfredata eklenmesi şüphesiz ses mekanizmasının tanınması ve korunması adına büyük katkılar sağlayacaktır.” (K15)

K1, K7 ve K15'in açıklamalarında; vokolojinin bir ders olarak müfredata eklenmesi insan sesinin oluşumunu çok yönlü çok boyutlu olarak ele alarak profesyonel sesin geliştirilmesi, korunması ve sağlıklı bir şekilde kullanılması bakımından şan eğitimi sürecine büyük katkılar sağlayacağı vurgulanmıştır.

“Öğrencilerin sesin anatomisi, ses sağlığı hakkında bilgi sahibi olabilmesi için gerekli olduğunu düşünüyorum. Anlatılan konuların soyut kavramlar olması sebebiyle şan dersi ile beraber verildiğinde öğrencinin zihninde konuların somutlaştırılmasında katkı sağlayacağı görüşümdedir.” (K18)

“...Ses eğitimi alan pek çok öğrenci, ses sağlığı ve sesin oluşumu konusunda çevrelerinden gelen kimi zaman dedikodu niteliğindeki bilgilere maruz kalmaktadır. Öğrenci bu bilgileri değerlendirme konusunda da bilinç kazanacak ve kendini bu bilgi kirliliğine karşı koruyabilecektir...” (K19)

“Bilinçli şarkı söylemek ve ses sağlığını korumak için önemli bir disiplin olarak görüyorum.” (K26)

“Sağlıklı vücut sağlıklı ses demektir. Özellikle de gırtlak (hançer) sesin ana merkezidir. Bir nevi elektronik alemlerdeki çip gibi. Bu bağlamda öğrencinin bunun önemini kavrayarak genel sağlığına da dikkat etmesi önemli, hatta gereklidir” (K14)

Katılımcıların görüşleri ışığında; vokoloji dersinin öğrencilerin ses sağlığı ve korunma yöntemleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları yönünde çok önemli bir disiplin olduğu ve bu konularla

ilgili çevrelerinden gelen kimi zaman doğru olmayan bilgileri değerlendirme konusunda bilinç kazanarak kendilerini bu bilgi kirliliğine karşı koruyabilecekleri ifadelere yer verilmiştir.

4.2.7. Öğrencilerde solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlanması

Öğrencilerde solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlanmasıyla ilgili görüşlerin bulunduğu en az tekrar edilen bu alt tema K12 ve K19'un görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili cümle örneklerine aşağıda değinilmiştir.

“Ses ve solunum fizyolojisi üzerine eğitim hiç kuşkusuz şan öğrencisinin eğitiminde ve zihninde ufuk genişlemesine yol verecektir.” (K12)

“...Bu ders, solunum ve postür gibi daha pek çok önemli konuda farkındalık yaratacağı için, ses eğitmeninin yükünü de hafifletecektir. Öğrencinin edindiği bu farkındalık ile performans esnasındaki güveni de geliştirecektir. Ses eğitimi veren bütün eğitimciler için de vokoloji eğitiminin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum. Şan pedagojisi, pedagojik vokolojiden içerik ve sanatsal yanı ile ayrılrsa da aynı temel üzerine kurulmuştur. İlk başta zarar vermemek bilinci, tüm eğitmenlerin eğitimlerini bu bilimsel temel üzerine kurması ile elde edilebilir.” (K19)

K19'un açıklamasına göre; vokoloji dersi öğrencide solunum ve postür gibi daha pek çok önemli konuda farkındalık yaratacak ve bu durum ses eğitmeninin yükünü de hafifletecek olup bu farkındalık sayesinde öğrencinin performans esnasındaki özgüveni de geliştirecektir. K19, vokoloji eğitiminin yalnızca öğrenciler için değil ses eğitimi veren bütün eğitimciler için de zorunlu olması gerektiğini düşünmektedir. K19'a göre; şan pedagojisi, pedagojik vokolojiden içerik ve sanatsal yanıyla ayrılrsa da aynı temel üzerine kurulmuş olup sese ilk başta zarar vermemek bilinci ancak tüm eğitmenlerin eğitimlerini bilimsel bir temel üzerine kurması ile sağlanabileceğini savunmaktadır. Gelecekte mesleki hayatlarında birer şan eğitmeni olabilecek şan öğrencilerinin vokoloji eğitimi almaları, ileride tüm şan eğitmenlerinin bu bilgilere sahip olmasını sağlayarak eğitim sürecini bilimsel temel üzerine kurmanın, K19'un da görüşleri doğrultusunda önemli bir husus olduğu görülmektedir.

4.2.8. Bilimsel farkındalık sayesinde eğitmenin yükünü hafifletmesi

Öğretim elemanlarının ikinci olarak en az tekrar ettiği, bilimsel farkındalık sayesinde eğitmenin yükünü hafifletmesiyle ilgili görüşlerin bulunduğu bu tema K19, K24 ve K30'un görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili bazı cümle örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

“Ses sanatının bilimsel bakışla desteklenmesi hem öğrencilerin hem de eğitmenlerin yararına olacaktır.” (K24)

“...Bu ders, solunum ve postür gibi daha pek çok önemli konuda farkındalık yaratacağı için, ses eğitmeninin yükünü de hafifletecektir...” (K19)

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda; vokoloji dersi sayesinde şan eğitiminin bilimsel bir bakışla desteklenerek şan eğitmenleri tarafından aktarılan soyut terimler öğrencilerin zihninde somutlaşabileceği ve solunum, postür gibi daha pek çok konuda öğrencide farkındalık yaratacağı için eğitmenin yükünü hafifletecektir.

4.2.9. Eğitim sürecinde verimin artması

Eğitim sürecinde verimin atmasıyla ilgili görüşlerin bulunduğu birinci sırada en sık tekrar edilen bir diğer alt tema K1, K2, K7, K13, K17, K20, K25, K32, K33, K37 ve K39’un görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş olup, öğretim elemanlarının konuyla ilgili bazı cümle örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

“Vokolojinin insan sesinin oluşumunu çok yönlü ve çok boyutlu olarak ele alması; profesyonel sesin geliştirilmesi, korunması, sağlıklı ve verimli bir şekilde kullanılması konusunda şan/ses eğitimi sürecine olumlu olarak katkı sağlayacaktır.” (K1)

“Ses eğitimi alan tüm branşlarda , daha donanımlı olmayı ve fizyolojik anlamda da kendi bilincini artırıp ses eğitimine katkı sağlamak açısından oldukça önemlidir. Vokoloji alanında eğitim alan öğrenci ses hijyeni ve diğer tüm konularda daha donanımlı olacağından eğitim sürecine artı etki sağlar.” (K17)

“Vokoloji dersi alan öğrenciler kullanacakları enstrüman olan ses üreten organları ve bunların birbirleriyle olan koordinasyonunu daha iyi tanıyacaklardır. Bunun sonucu olarak da çalışmalarını daha verimli olacaktır.” (K20)

“...eğitim sürecinin kalitesini ve verimini mutlaka arttıracaktır...” (K32)

“Ses ve şarkı söyleme kontrolü, tekniği açılarından farkındalık yaratacak ve fayda sağlayacaktır.” (K33)

“Enstrümanını somutlaştırır. İmajinasyon her öğrencide çalışmıyor. Sesin üretimi, kimyası, fiziği, korunması, gelişimi vb. konulara hakim olması şan çalışmalarına olumlu yansır.” (K2)

Katılımcıların görüşleriyle; vokoloji dersi sayesinde öğrencilerin insan sesinin oluşumunu pek çok yönden ele alabilecek olmaları, profesyonel sesin gelişimi, korunması, sağlığı, bilinçli bir şekilde kullanılması, ses mekanizmasının tanınması, bu mekanizmanın çalışma prensiplerini anlamaları, soyut bilgilerin somutlaşması, şan sesini oluşturan temel elementler hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmaları, sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilimsel tabanlı bilince ulaşmalarıyla birlikte eğitim sürecinin kalitesinin de büyük oranda artacağı ifade edilmiştir.

Ayrıca ankette yer alan kapalı uçlu ilk üç soruda; 39 katılımcı vokoloji hakkında bilgi sahibi olduklarını, vokoloji eğitiminin vokal performans üzerinde olumlu etkisi olduğunu ve 35 katılımcı pedagojik vokolojinin şan pedagojisinden farklı olduğunu belirtmiş ve bu ikinci tema altında oluşturulan alt temalardaki ifadeler ile verdikleri olumlu cevapların birbirini destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretim elemanı görüşleri alınarak vokoloji dersinin konservatuvarlarda şan eğitimi alan öğrencilere verilip verilmemesini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada, öğretim elemanlarının vokoloji dersinin şan eğitimi alan öğrencilere verilmesiyle ilgili görüşlerinin oldukça belirgin yapıda olduğu görülmüştür.

Vokolojinin ders olarak verilmesine ilişkin düşüncelerin bulunduğu birinci temada yer alan birinci alt temada, vokoloji dersinin alan uzmanı tarafından verilmesiyle ilgili tüm görüşlerin olumlu olmasının yanı sıra vokoloji dersinin şan eğitmeni tarafından verilmesiyle ilgili olumlu görüşler de vardır. Bu görüşler doğrultusunda vokoloji dersinin alan uzmanı tarafından verilmesi gerektiği aynı zamanda bu dersin şan eğitmeni eşliğinde verilebileceği ya da verilen bilgilerin şan eğitmeni tarafından desteklenmesi gerektiği fikrini ortaya koymuştur.

İkinci alt temada öğretim elemanları büyük oranda vokoloji dersinin tüm öğrencilere verilmesiyle ilgili görüş bildirirken yine çoğunluğu ses sorunu yaşayan öğrencilere de verilmesine olumlu yanıt vermiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus “yalnızca” ses sorunu yaşayan öğrencilere verilmesi gerektiğiyle ilgili hiçbir öğretim elemanı görüş bildirmemiştir. Bu durum vokoloji eğitimi tüm öğrencilere verilmelidir, ayrıca ses sorunu yaşayan öğrencilere de verilmelidir şeklinde yorumlanmıştır. Dolayısıyla bir öğrencinin ses sorunu yaşayıp yaşamaması vokoloji dersinin verilmesi hususunda belirleyici bir unsur olmayıp tüm öğrencilere verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Titze (1992)'nin Rationale and Structure of a Curriculum in Vocology (Bir Vokoloji Müfredatının Gerekçesi ve Yapısı) makalesinde tartışılan konulardan biri; kimin ses davranışını eğitme, düzeltme veya değiştirme yetkisine sahip olduğuyula ilgili yasal sorun olduğu, ses eğitmenleri ve şarkı söyleme öğretmenlerinin ses yönetimindeki ilgili rollerini daha iyi anlamaları gerektiğidir. Diğer bir konu ise; uygulayıcılar için yeterli eğitimi neyin oluşturduğuna dair bir eğitim sorunu olduğudur. Bu konular kısaca incelenmekte olup amaç ses sanatları ve bilimlerdeki profesyoneller arasında tartışmayı teşvik etmek ve disiplinler arası yaklaşımların gerçekten de çözüm olduğunu varsayarak müdahale yaklaşımlarını organize etmek ve birleştirmektir.

Üçüncü alt temada öğretim elemanlarına vokoloji dersinin lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiği ve verilmesi gereken eğitim süresiyle ilgili birden fazla seçenek sunulmuştur. Çoğunluk lisans 1’i tercih ederken bazı öğretim üyeleri hazırlık sınıfı olarak kendi görüşünü bildirmiştir. Konservatuvarlarda hazırlık sınıfı 2021 yılından itibaren kaldırılmış olup, verilen cevaplar içerisinde bu lisans kademesinin diğer seçeneklerde öğretim elemanları tarafından tekrar edilmesi ise çalışmanın yapıldığı süreçle eş zamanlılık içermektedir. Öğretim elemanları hazırlık sınıfının önemli ve gerekli olduğunu belirtircesine vokoloji eğitiminin bu kademedede verilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bu durum; görüşme formuna hazırlık sınıfı seçeneği eklenmiş olsaydı en çok tercih edilen seçenek olabileceği ihtimalini ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra lisans 2, lisans 3 ve/veya lisans 4’te bu dersin verilmesi ya da devam etmesi gerektiğini savunan görüşler de olmuştur. Tüm görüşler değerlendirilip vokoloji dersinin lisans programının kaçınıcı yılında verilmesi gerektiğine dair çoğu katılımcının savunduğu fikir ele alındığında; verilebilecek en erken lisans düzeyinde olarak yorumlanmıştır. Vokoloji dersinin verilmesi gereken eğitim süresiyle ilgili görüşler değerlendirildiğinde ise haftada 1 saat verilmesi gerektiğiyle ilgili görüşler çoğunlukta olup haftada 2 saat verilebileceğini savunan görüşler de olmuştur. Öğretim elemanlarının görüşleri değerlendirildiğinde vokoloji dersinin lisans programının hazırlık sınıfında ya da lisans 1 düzeyinde yani verilebilecek en erken zamanda verilmesi gerektiği ve çoğunlukla haftada 1 ya da daha az oranda görüşe göre 2 saat verilmesi gerektiği şeklinde sonuç elde edilmiştir.

Dördüncü alt temada konservatuvarlarda sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen derslerin ‘‘Vokoloji Dersi’’ adı altında verilmesiyle ilgili öğretim elemanı görüşleri değerlendirildiğinde çoğunluğun olumlu yönde görüş bildirdiği ortaya konmuştur. Bu noktada, birçok disiplini ayrı ayrı müfredata eklemek yerine içinde bu disiplinleri bulunduran pedagojik vokoloji eğitiminin ‘‘Vokoloji Dersi’’ adı altında tek bir ders olarak müfredata dahil edilip alanında uzman bir kişi tarafından verilmesinin çok daha uygun olacağı sonucuna vurgu yapılmıştır.

Araştırmayı destekler nitelikte, Scherer vd., (1992) on dokuzuncu yıllık sempozyumda sunulan vokoloji panelinin tartışmasında; üniversitelerin toparlanması gerektiğini ve disiplinler arası eğitimi desteklemelerini, ayrıca ses eğitmenini destekleyecek başka bir müfredat ortaya konulması gerektiğini belirtmiştir. Aksi takdirde edinilen bilgilerin sadece bir bölümden ya da diğerinden alınmaya devam edeceğini öne sürmüştür. Gelecekte tıp, bilim ve sanat okulları tarafından ortaklaşa verilen bir vokoloji derecesi görüleceğine inandıklarını vurgulamışlardır.

Vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere katkılarının bulunduğu ikinci temada öğretim elemanları tarafından en sık tekrar edilen ilk iki alt tema öğrencilerin ses sağlığı ve korunmasıyla ilgili bilgi sahibi olmaları ve eğitim sürecinde verimin artması görüşlerinden yola çıkarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin ses sağlığı ve korunmasıyla ilgili alt temaya ilişkin öğretim elemanı görüşleri değerlendirildiğinde vokolojinin bir ders olarak müfredata eklenmesi insan sesinin oluşumunu çok yönlü çok boyutlu olarak ele alarak profesyonel sesin geliştirilmesi ve sağlıklı bir şekilde kullanılması bakımından öğrencilerin şan eğitimi sürecinde ve sonrasındaki profesyonel hayatlarında seslerini koruyabilmeleri açısından büyük katkılar sağlayacağını düşündürmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin ses sağlığı ve korunması ile ilgili çevrelerinden gelen kimi zaman doğru olmayan bilgileri değerlendirme konusunda bilinç kazanarak kendilerini bu bilgi kirliliğine karşı koruyabileceklerine ve doğru bilgilere sahip olunması ile sesin sürdürülebilirliğiyle ilgili bilinç kazanılacağına da vurgu yapılmıştır

Oksayoğlu'nun (2018) tez çalışması kapsamında örnekleme yöneltilen sorulara opera bölümü öğrencileri tarafından verilen yanıtlar değerlendirildiğinde öğrencilerin insan sesinin anatomisi ve fizyolojisi, ses sağlığı ve vokal hijyen konularında yeterli bilgi birikimine sahip olmadıkları ortaya konmuştur. Ankette katılımcılara üniversitede eğitim gördükleri süre zarfında ses sağlığının korunmasına yönelik herhangi bir ders alıp almadıkları sorulmuş; öğrencilerin tamamı böyle bir ders almadıklarını belirtmiştir. Oysa ki vokoloji ders içeriğinde "İnsan sesinin oluşumu: Ses sisteminin anatomi ve fizyolojisi" ve "Ses sağlığı ve bozuklukları" başlıklı konuların yer almasıyla birlikte öğrencilerin bu konularda yeterli bilgi sahibi olacak olmaları dikkat çekilmek istenen bir durumdur.

Ses eğitimi sürecinde doğru, güzel ve etkili bir sese sahip olabilmek için öncelikle ses sağlığı ve korunması konusuna önem verilmelidir. Ses sağlığı ve korunması, özellikle mesleği sesle ilgili olanlar için çok önemlidir. Sağlıklı bir sese sahip olabilmenin ön koşulları; beden sağlığı, ruh sağlığı ve sesin doğru kullanımıdır (Ekici, 2016).

Eğitim sürecinde verimin artmasıyla ilgili katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde oldukça dikkat çekici sonuçlar elde edilmiştir. Vokoloji dersi sayesinde öğrencilerin insan sesinin oluşumunu pek çok yönden ele alabilecek olmaları, profesyonel sesin gelişimi, korunması, sağlığı, bilinçli bir şekilde kullanılması, ses mekanizmasının tanınması, bu mekanizmanın çalışma prensiplerini anlamaları, soyut bilgilerin somutlaşması, şan sesini oluşturan temel elementler hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmaları, sesin anatomi ve

fizyolojisiyle ilgili bilimsel tabanlı bilince ulaşmalarıyla birlikte eğitim sürecinin kalitesinin de büyük oranda artacağı katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda vokoloji dersi alan öğrencilerin içerisinde birçok disiplini kapsayan bir eğitim almaları sonucu eğitim sürecinde verimin büyük ölçüde artacağı savunulmaktadır.

Pan-European Voice Conference (Pan-Avrupa Ses Konferansı)'nın "Ses pedagojisi - Neye ihtiyacımız var?" başlıklı panelin sonucunda; sesin eğitimini en etkili ve verimli hale getirebilmek için şarkı söyleme pedagojisine ve sesin rehabilitesine ilişkin mevcut bilimsel bilginin yaygınlaştırılması ve yeni bilimsel kavrayışların edinilmesinin, sonraki on yıllar boyunca vokal öğretiminin kalitesini büyük ölçüde artırması beklenmektedir. Bununla birlikte, böyle bir gelişmenin hızı, ilgili uygulayıcıların kendilerini ses bilimi konularında eğitime istekliliği tarafından belirlenecektir (Gill, B. P., & Herbst, C. T., 2016).

İkinci olarak en sık tekrar edilen alt temada öğrencilerin sesin anatomi ve fizyolojisiyle ilgili bilgi sahibi olmaları hususunda pek çok sonuç ortaya konmuştur. Araştırma kapsamında öncelikle şan eğitimi alan her öğrencinin ses mekanizmasının nasıl çalıştığına dair yeterli anatomik ve fizyolojik bilgiye sahip olması gerektiği, öğrencilerin enstrümanlarına ilişkin mekanizmayı ve bu mekanizmanın çalışma prensibini öğrenmeleri ve bu bilinci performanslarına taşımaları açısından önemi çok kez belirtilmiştir. Benzer şekilde Sell'in (2003) araştırmasında öğretim elemanlarının görüşleri değerlendirildiğinde etik ve psikoloji, akustik, anatomi ve fizyoloji disiplinlerinin birleşerek çok disiplinli bir yaklaşımın izlenmesi halinde bu durumun şan eğitimine etkisi belirtilmiş, bu birkaç disiplinin eğitim sürecinde yer alması gerektiği vurgulanmıştır. Öğrenciler seslerini anlamak için çok zaman harcamaktadır. Öğrencilerin ilk olarak ses mekanizmasının anatomi ve fizyolojisini öğrenmesi, bu mekanizmanın çalışma prensibini anlamalarının bir sonucu olarak, bu bilinci performanslarına taşımaları açısından büyük öneme sahiptir. Vokoloji ders içeriğinde yer alan sesin anatomi ve fizyolojisi sayesinde sesi meydana getiren mekanizmayı ve bu mekanizmanın vücutta çalışma prensibini bilmek, bu mekanizmayı oluşturan organların nasıl bir koordinasyonla çalıştığını anlamak şan eğitimi öğrencilerinin sesini kullanırken daha kararlı, kendinden emin olarak ilerlemesini destekleyeceği düşünülmektedir.

Öğretim elemanları tarafından üçüncü olarak en sık tekrar edilen öğrencilerin kullandıkları enstrümanı tanımaları alt teması ile ilgili pek çok katılımcının görüşü, ses organının tanınmasının ses eğitimi alan öğrenciler için çok faydalı olacağı yönünde olmuştur. Vokoloji dersi alan bir öğrencinin, enstrümanını daha iyi tanıyarak dolayısıyla onu daha bilinçli

kullanacağına ve koruyacağına vurgu yapılmıştır. Şan eğitiminde kişisel farkındalığın artması ile öğrencinin yaygın kullanılan imajinasyon yöntemi ile tesadüfen elde edilen gelişmeler yerine, daha bilinçli ve istikrarlı bir eğitim süreci geçireceği düşünülmektedir.

ASHA, NATS ve VASTA, hem mesleki hazırlıktaki hem de ilgili üyeliklerinin birincil hedeflerindeki farklılıkları kabul etseler de, her üç kuruluş da konuşma dili patoloğları, şan öğretmenleri ve ses ve konuşma eğitmenleri daha geniş, disiplinler arası eğitime olan ihtiyacı kabul etmektedir. Bununla ilgili yayınladığı 3 maddelik yönergede en çok vurgulanan noktalar: Hem şarkı sesini hem de konuşma sesini optimum sağlık, performans ve sanat düzeylerine geliştirmek için ses pedagojisi (ses öğretme sanatı ve bilimi) ve ses performansı eğitimi şarttır; ses ve konuşma eğitmenlerinin hazırlanmasında, anatomi ve fizyoloji eğitimi, ses problemlerinin davranışsal yönetimi, şan pedagojisi, performans, ses ve konuşma eğitmeninin birlikte çalışmadaki rolünü içermesi gerekir (ASHA, 2005). İlgili birlik ve derneklere yapılan araştırmalar sonucu konuşma dili patoloğları, şan eğitmenleri ve ses ve konuşma eğitmenlerinin disiplinler arası eğitime olan ihtiyacını kabul etmiş olup bununla ilgili yönerge hazırlamıştır. İlgili araştırmanın sonucuna bakılarak, ileride şan eğitmeni olabilecek şan öğrencilerinin disiplinler arası bir eğitime ihtiyacı olduğu savunulmuştur.

Dördüncü sırada en sık tekrar edilen görüşlerin yer aldığı alt temada öğrencilerin soyut olguları somutlaştırmasıyla ilgili görüşler değerlendirilmiş, içerisinde birçok disiplini barındıran vokoloji dersi sayesinde soyut düşüncelerin somutlaşacağı, öğrencilerin ellerinde bir adres olacağı ve aradıkları yeri daha kolay bulacakları ifade edilmiştir. Öğretim elemanlarının, öğrencilerin şan derslerinde kullanılan birçok soyut olguyu anlayabilmesi için çeşitli imajinasyonlar kullanıldığına, fakat imajinasyonun her öğrencide işe yaramadığına, şan derslerinde eğitmenler tarafından anlatılan konuların çoğunlukla soyut kavramlar olması sebebiyle vokoloji dersinin mutlidisipliner içeriğinin öğrencinin zihninde konuların somutlaştırılmasına büyük katkı sağlayacağına dikkat çekilmiştir. Buna ek olarak eğitmenlerin ders esnasında öğrenciye soyut kavramları anlatmak için çok çaba göstermek zorunda kalarak, bu durumun ders saatini verimli bir şekilde kullanamamalarına sebep olduğu, dolayısıyla öğrencilerin soyut olguları somutlaştırmalarının öğretim elemanlarına da katkıları olduğu söylenebilir.

Öğretim elemanları tarafından beşinci sırada tekrar edilen görüşlerin oluşturduğu öğrencilerin seslerini bilinçli kullanmaları ve öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleri alt temalarından ilkinde öğrencilerin ses fizyolojisi ve anatomisiyle ilgili verilen bilgiler ışığında

sesin nasıl oluştuğuna dair bilgi edinerek, seslerini daha bilinçli kullanmalarına yol açacağı ifade edilmiştir. Öğrencilerin seslerini bilinçli kullanmaları, hem akademik hayatlarında hem de profesyonel yaşantılarında doğru ses kullanımıyla gelişen vokal performansın sürdürülebilirliği açısından da oldukça önemli görülmektedir. Bir diğer alt temada öğrencilerin bilimsel bilgi edinmeleriyle ilgili katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde ise, enstrümanın tanınması ve bu mekanizmanın anlaşılması için bilimsel bilgiye ihtiyaç duyulduğu yönündedir. Şan öğrencilerinin bilimsel ve teorik bilgilerle desteklenmesinin öğrencilere olduğu kadar öğretim elemanlarına da faydası olacaktır. Derslerde eğitmenler ses anatomi ve fizyolojisi, ses sağlığı, solunum, postür gibi pek çok önemli konuyu anlatmak için çaba göstermek zorunda kalmayacak ve işi yalnızca sanatsal boyutuyla ele alabilecektir.

Bilimsel farkındalık sayesinde eğitmenin yükünü hafifletmesiyle ilgili üç öğretim elemanının görüş belirttiği sekizinci alt temada, öğrencilerde bilimsel farkındalık sağlamanın şan eğitmenleri üzerinde de oldukça olumlu etkilerinin olduğu ortaya konmuştur. Vokoloji dersi verilmeyen eğitim kurumlarında, eğitmenlerin dersin büyük bir kısmında öğrenciye doğru solunum ve postür gibi pek çok konuyu anlatmaya çalıştığı, bu durumun ne yazık ki şan eğitmenlerinin işini sanatsal boyutla ele almasından çok, öğrenciye soyut kavramları anlatmak için fazlaca çabaya girmesine ve ders saatini verimli bir şekilde kullanamamasına kadar götürebileceği düşünülmektedir. Vokoloji eğitimi ile öğretim elemanlarının soyut bir olguyu oldukça somut bir şekilde aktarma şansı olabileceği; ses oluşumu, ses anatomi ve fizyolojisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilgili bilgiye hem öğretmen hem de öğrenci olarak sahip olmadan ses eğitiminin gerekliliklerini tam olarak sağlamanın mümkün olmayacağı verilen cevaplarla da ortaya konmuştur.

Öğretim elemanları tarafından en az görüş belirtilen, öğrencilerde solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlaması alt teması hususunda öğretim elemanları tarafından; vokoloji dersinin öğrencide solunum ve postür gibi daha pek çok önemli konuda farkındalık oluşturarak ses eğitmeninin de yükünü hafifletecek olması ve bu farkındalık sayesinde öğrencinin performans esnasındaki özgüveninin de gelişeceği vurgulanmıştır. Solunum ve postür şan sesini oluşturan temel elementlerden olup, doğru nefes alma ve kullanmayla birlikte doğru postürle şarkı söyleme şan sesinin gelişiminde oldukça önemli bir faktördür. Bu iki elementin şan sesini çok daha doğru ve etkili kullanmayı sağladığı ve şan eğitimindeki en önemli unsurlardan iki tanesi olduğuna dair dikkat çekilmelidir.

İyi bir postür, etkili bir solunumun ve sağlıklı şarkı söylemenin ilk koşuludur (Ömür, 2004). Solunumun hatalı ya da yanlış olması durumu sesi olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biridir. Şarkı söylemek için gereken solunumun kontrollü ve doğru bir biçimde yapılabilmesi için postürün doğru olması büyük önem taşır. Postürün yanlış olması, solunumun hatalı olmasına, solunumun hatalı olması ise yeterli subglottik basıncın sağlanamamasından ötürü ses tellerinde ya da larenkste zorlanmaya sebep olacaktır. Yanlış postür benzer şekilde ses üretimini ve dolayısıyla ses sağlığını olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biridir. Dolayısıyla şan eğitiminin ilk yıllarında doğru nefes tekniği gibi doğru postürün oturtulması da ilerleyen yıllarda oluşabilecek ses rahatsızlıklarının önüne geçilmesinde büyük önem taşır (Oksayoğlu, 2018). Vokoloji dersinde doğru duruşun (postürün) nasıl olması gerektiği kas fizyolojisiyle açıklanmaktadır, ayrıca öğrenciler doğru postürle ilgili uygulamalı çalışmalar da yapmaktadır. Bu durum Oksayoğlu'nun da araştırmasında bahsettiği gibi şan eğitiminin ilk yıllarında doğru postürün oturtulması gelecek yıllarda öğrencilerde oluşabilecek ses rahatsızlıklarının önüne geçilmesinde büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın sonuçlarına göre vokoloji dersi, alan uzmanı tarafından verilmeli ve şan eğitmeni tarafından bu bilgiler desteklenmelidir. Şan eğitmeni dilerse bu derse katılım sağlayabilmelidir. Pedagojik vokoloji eğitimi kapsamında müfredata eklenecek olan vokoloji dersi yalnızca ses sorunu yaşayan öğrencilere değil, tüm şan öğrencilerine verilmelidir. Tüm öğrencilere verilmesi, ilerde yaşanılacak olası ses sorunlarının önüne geçilebilmesi ya da düzeltilmesi hususunda öğrencilerin daha donanımlı ve çözüm odaklı olmasını sağlayacaktır. Vokoloji dersinin lisans programının hazırlık sınıfında ya da lisans 1 düzeyinde yani verilebilecek en erken zamanda verilmesi ve haftada en az 1 saat verilmesi önerilmektedir. Konservatuvarlarda sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen dersleri ayrı ayrı müfredata eklemek yerine bu disiplinleri kapsayan, ayrıca bu derslerden farklı olarak öğrencilerin uygulamalı çalışmalarını içerebilecek pedagojik vokoloji eğitiminin "Vokoloji Dersi" adı altında tek bir ders olarak müfredata dahil edilerek alan uzmanı tarafından verilmesi ile çok daha verimli bir eğitim sürecine büyük katkıda bulunacağı ortaya konmuştur.

Buna ek olarak, vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin araştırmanın sonuçlarına göre öğretim elemanı ve öğrencilere pek çok katkısı olacağı ifade edilmiştir. Vokoloji dersi sayesinde öğrencilerin enstrümanlarına ilişkin mekanizmayı ve bu mekanizmanın çalışma prensibini öğrenmeleri, sesin anatomi ve fizyolojisi, ses sağlığı ve

korunmasıyla ilgili bilimsel bilgi edinmeleri, kullandıkları enstrümanı tanımaları, derslerde sıklıkla bahsedilen soyut olguları zihinlerinde somutlaştırabilecek olmaları, seslerini bilinçli bir şekilde kullanmaları, solunum ve postürle ilgili farkındalık sağlanmasıyla birlikte bilimsel farkındalık sayesinde eğitmenin yükünün hafiflemesi ve eğitim sürecinde verimin artması gibi oldukça önemli sonuçların ortaya çıkabileceği vurgulanmıştır. Böylelikle birçok disiplinin birleşerek çok disiplinli bir yaklaşım izlenmesinin yalnızca eğitim sürecini değil, aynı zamanda eğitim sonrasındaki profesyonel yaşantıyı da destekleyeceği düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Öğretim elemanlarının vokoloji ve şan pedagojisiyle ilgili bilgilerini güncel tutmalarına yönelik şan eğitmenleri ve KBB uzmanlarının iş birliği yaparak disiplinler arası bir eğitimi kapsayan pedagojik vokoloji eğitimi çalışmaları düzenlemeleri ve karşılıklı etkileşimler ile ortak çalışmalar yapmaları önerilebilir. Bu alana yönelik eğitim verecek KBB uzmanlarının sayıca artması için vokoloji müfredatının seminerler, hizmet içi eğitimler ve konferanslar yapılarak yaygınlaştırılması ve iş birlikleri kurulması sağlanabilir.

Gelecekteki araştırmacılar tarafından; vokoloji eğitimi almış/almamış tüm şan eğitimi öğrencilerinin pedagojik vokolojiyi kapsayan disiplinlerle ilgili bilgi seviyelerinin ölçülmesine yönelik araçlar geliştirilmesi ve karşılaştırmalı çalışmalar yapılması ve elde edilen veriler ışığında alana özgü problem çözme becerilerinin belirlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akman Dömbekci, H. ve Erişen, M. A. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, AÜSBD Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Özel sayısı, 141-160. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227330>
- Aldrich, N. P. (2011). Teaching registration in the mixed choral rehearsal: Physiological and acoustical considerations (Doctoral dissertation).
- American Speech-Language-Hearing Association (2005). The role of the speech-language pathologist, the teacher of singing, and the speaking voice trainer in voice habilitation.
- Behlau, M., & Oliveira, G. (2009). Vocal hygiene for the voice professional. Current opinion in otolaryngology & head and neck surgery, 17(3), 149-154. <https://doi.org/10.1097/MOO.0b013e32832af105>
- Benninger, M. S. (2011). The professional voice. The Journal of laryngology and otology, 125(2), 111. <https://doi.org/10.1017/S0022215110001970>
- Gill, B. P., & Herbst, C. T. (2016). Voice pedagogy—what do we need?. Logopedics Phoniatrics Vocology, 41(4), 168-173. <https://doi.org/10.3109/14015439.2015.1079234>
- Bunch, M. (1982). Dynamics of the Singing Voice. Vienna: Springer-Verlag.
- Callaghan, J. (1998). Singing teachers and voice science-an evaluation of voice teaching in Australian tertiary institutions. Research Studies in Music Education, 10(1), 25-41. <https://doi.org/10.1177/1321103X9801000103>
- Chapman, J. L. (2016). Singing and teaching singing: A holistic approach to classical voice. Plural Publishing.
- Creech, A., Papageorgi, I., Duffy, C., Morton, F., Haddon, E., Potter, J., ... & Welch, G. (2008). From music student to professional: The process of transition. British Journal of Music Education, 25(3), 315-331. <https://doi.org/10.1017/S0265051708008127>
- Denizoğlu, İ. (2020). Klinik vokoloji. İstanbul Tıp Kitabevleri.
- Doğan, M. (2004). Profesyonel ses kullanıcılarının seslerinin değerlendirilmesinde subjektif testlerin yeri ve önemi. In KBB-Forum (Vol. 3, No. 2, pp. 35-41).
- Ekici, T. (2016). Bireysel ses eğitiminde ses kusurlarının tanımlanması ve düzeltilmesi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(26), 327-343. <https://doi.org/10.16992/ASOS.1110>
- Erkuş, A. (2005). Bilimsel araştırma sarmalı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gül, Ş. ve Sözbilir, M. (2015). Fen ve matematik eğitimi alanında gerçekleştirilen ölçek geliştirme araştırmalarına yönelik tematik içerik analizi. Eğitim ve Bilim, 1(40): 168-178. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4070>

- İleri, S. (2014). Müzik öğretmeni adaylarının ses kullanım alışkanlıkları ile ses hijyeni ve ses hastalıkları hakkında bilgi düzeyleri (Master's thesis, Necmettin Erbakan Üniversitesi).
- Kar, T. (2020). Ses eğitiminde Bedensel farkındalık Ve Devinimsel Ses Egzersizlerinin kullanımı: Eylem araştırması (Publication No. 28244300) [Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi]. ProQuest Dissertations Publishing.
- Karakaya, İ. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıoğen (Edt). Bilimsel araştırma.
- Kartal, M. (2013). Konuşmacılar ve şarkıcılar için: ses teknikleri. Ray Yayıncılık.
- Kılıç, C. (2016). Respiratory System / Thoracic Wall. Anatomy Lecture Notes For Biomedical Engineering.
- Koufman, J. A., & Isaacson, G. (1991). The spectrum of vocal dysfunction. *Otolaryngologic Clinics of North America*, 24(5), 985-988. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/1754226/>
- Lã, F. M. (2017). Towards evidence-based practices in voice pedagogy. *Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología*, 37(4), 180-187. <https://doi.org/10.1016/j.rlfa.2017.07.002>
- Madden, J. (2012). A review of vocology for the singing voice. [Doctoral thesis, The Collage of Temple]. ProQuest Dissertations Publishing. <https://search.proquest.com/docview/1021389227?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>
- Merriam, S. B. (2015). Nitel Araştırma (Çev., S. Turan). (3. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miller, R. (1986). The structure of singing: System and art in vocal technique. Schirmer.
- Murry, T., & Rosen, C. A. (2000). Vocal education for the professional voice user and singer. *Otolaryngologic Clinics of North America*, 33(5), 967-981. [https://doi.org/10.1016/S0030-6665\(05\)70258-9](https://doi.org/10.1016/S0030-6665(05)70258-9)
- Oksayoğlu, Y. (2018). Ses Sağlığı ve Horunmasına Yönelik öğrenci Tutumları: Anadolu Üniversitesi Opera Anasanat Dalı Öğrencileri Örneği (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey)).
- Ömür, M. (2004). Sesin Peşinde. Pan Yayıncılık, İstanbul
- Özkut, B. (2015). Türkiye'deki opera/şan eğitiminde başlangıç düzeyi ses eğitimi yaklaşımları. (Proficiency thesis in art, Afyon Kocatepe Üniversitesi).
- Pintrich, P. R. (2002). The role of metacognitive knowledge in learning, teaching, and assessing. *Theory into practice*, 41(4), 219-225. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4104_3
- Sataloff, R. T. (1991). Professional voice. The science and art of clinical care. New York: Raven Press
- Sataloff, R. T. (1992). The human voice. *Scientific American*, 267(6), 108-115. [10.1038/scientificamerican1292-108](https://doi.org/10.1038/scientificamerican1292-108)

- Sataloff, R. T., Heman-Ackah, Y. D., & Hawkshaw, M. J. (2007). Clinical anatomy and physiology of the voice. *Otolaryngologic clinics of north America*, 40(5), 909-929. <https://doi.org/10.1016/j.rmed.2011.01.010>
- Sataloff, R. T. (2017). *Neurolaryngology*. Plural Publiscrecching.
- Scherer, R. C., Gates, G., Hollien, H., Izdebski, K., Rubin, L. S., Sataloff, R. T., & Titze, I. R. (1992). Discussion of vocology panel presented at the Nineteenth Annual Symposium: care of the professional voice. *Journal of Voice*, 6(1), 10-16. [https://doi.org/10.1016/S0892-1997\(05\)80003-7](https://doi.org/10.1016/S0892-1997(05)80003-7)
- Sell, K. E. (2003). *The disciplines of vocal pedagogy: towards a holistic approach* (Doctoral dissertation, Middlesex University).
- Sell, K. (2017). *The disciplines of vocal pedagogy: Towards an holistic approach*. Routledge.
- Sevinç, S., ve Şimşek, G. (2004). Müzik Eğitimi Bölümlerinde Ses Eğitimi Şan Dersine Ayrılan Sürenin Yeterli Olup Olmadığı Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3).
- Sundberg, J. (1977). The acoustics of the singing voice. *Scientific American*, 236(3), 82-91. [10.1038/scientificamerican0377-82](https://doi.org/10.1038/scientificamerican0377-82)
- Şakalar, A. (2015). Türkiye'deki konservatuvarlarda lisans eğitimi gören şan bölümü öğrencilerinin karşılaştıkları sorunların şan eğitimi odaklı incelenmesi ve değerlendirilmesi (Master's thesis, Adiyaman Üniversitesi).
- Şenocak, F. (1983). Kulak-burun-boğazda semptom ve sendromlar. *İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları*, (123), 369-405.
- Titze, I. R. (1992). Rationale and structure of a curriculum in vocology. *Journal of Voice*, 6(1), 1-9. [https://doi.org/10.1016/S0892-1997\(05\)80002-5](https://doi.org/10.1016/S0892-1997(05)80002-5)
- Titze, I. R. (1996). What is vocology? <https://doi.org/10.3109/14015439609099196>
- Titze, I. R. (2008). The human instrument. *Scientific American*, 298(1), 94-101. [10.1038/scientificamerican0108-94](https://doi.org/10.1038/scientificamerican0108-94)
- Titze, I. R. (2019). The Rationale and History of Vocology. *Voice and Speech*. <https://doi.org/10.1080/23268263.2018.1439867>
- Tonya, A. (2008). Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinde bireysel ses eğitimi derslerinde karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Töreyn, M. (1998). Türkiye Türkçesi dilbilgisi yapısının şan eğitimi amaç, ilke ve yöntemleri açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, GÜFBE, Ankara*.
- Uçan, A. (1996). *İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçman Karaçalı, P. (2012). Profesyonel ses sanatçılarının ses üretiminde karşılaştıkları teknik sorunlara yönelik yeni öneriler (Doctoral dissertation, DEÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü).

- Velarde, R. (2013). Vocal pedagogy at the end of the twentieth century: Revealing the hidden instrument. Arizona State University.
- Vennard, W. (1967). Singing the Mechanizm and the Technic. New York: CarlFischer Inc.
- Vetter, D. L. (2016). Recommendations for vocal pedagogy curriculum based on a survey of singers' knowledge and research in vocal hygiene. (Doctoral Dissertation, University of Kentucky).
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, N. (2012). Profesyonel ses. Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(3), 955
<https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/>
- Ware, C. (1998). Basics of vocal pedagogy: The foundations and process of singing. New York: McGraw-Hill.
- Willis, G. B. (2015). Analysis of the cognitive interview in questionnaire design. New York: Oxford University Press.

EKLER

EK-1: Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı 2020-2021 Öğretim Planı

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

Devlet Konservatuvarı - Sahne Sanatları - Opera - Opera 2020-2021 Öğretim Planı

Üniversitemiz Senatosunun 11/06/2020 tarih ve 545/18 sayılı karar ile kabul edilen şeklidir.

HAZIRLIK SINIFI GÜZ DÖNEMİ					HAZIRLIK SINIFI BAHAR DÖNEMİ								
Ön Şart	Kod	Ders Adı	T	U	AKTS	Süresi	Ön Şart	Kod	Ders Adı	T	U	AKTS	Süresi
-	KNS 0015	Yardımcı Piyano H1	1	0	1	1 Yarıyl	-	KNS 0016	Yardımcı Piyano H2	1	0	1	1 Yarıyl
-	KNS 0019	Şan Temel Müzik Bilgisi H1	1	0	1	1 Yarıyl	-	KNS 0020	Şan Temel Müzik Bilgisi H2	1	0	1	1 Yarıyl
-	KNS 0021	Şan Solfej H1	8	0	8	1 Yarıyl	-	KNS 0022	Şan Solfej H2	8	0	8	1 Yarıyl
-	SOP 0001	Şan H1	1	1	6	1 Yarıyl	-	SOP 0002	Şan H2	1	1	6	1 Yarıyl
-	SOP 0011	Şan Korrepitasyon H1	1	0	1	1 Yarıyl	-	SOP 0012	Şan Korrepitasyon H2	1	0	1	1 Yarıyl
-	SOP 0013	İtalyanca H1	4	0	4	1 Yarıyl	-	SOP 0014	İtalyanca H2	4	0	4	1 Yarıyl
-	SOP 0019	Eskrim H1	1	1	2	1 Yarıyl	-	SOP 0020	Eskrim H2	1	1	2	1 Yarıyl
-	SOP 0029	İtalyanca Metinli Müzik Diksiyonu H1	1	0	1	1 Yarıyl	-	SOP 0030	İtalyanca Metinli Müzik Diksiyonu H2	1	0	1	1 Yarıyl
-	SOP 0031	Hareket H1	1	1	2	1 Yarıyl	-	SOP 0032	Hareket H2	1	1	2	1 Yarıyl
-	SOP 0033	Doğaçlama ve Mimik H1	1	1	2	1 Yarıyl	-	SOP 0034	Doğaçlama ve Mimik H2	1	1	2	1 Yarıyl
-	SOP 0035	Konuşma Sanatı ve Tekniği H1	1	0	1	1 Yarıyl	-	SOP 0036	Konuşma Sanatı ve Tekniği H2	1	0	1	1 Yarıyl
-	SOP 0037	Vokoloji H1	1	0	1	1 Yarıyl	-	SOP 0038	Vokoloji H2	1	0	1	1 Yarıyl

EK-2: Dokuz Eylül Üniversitesi 2012-2013 Öğretim Yılı 1. Yarıyıl Vokoloji Ders

Tanıtım Formu

Hafta	Konular	Açıklama
1	Sanatın içeriğindeki bilimsel yaklaşımların felsefesi a. Ses, madde ve enerji ilişkisi b. İnsan sesinin farklı boyutlarda (muskuler, mukozal, aerodinamik, akustik, matematiksel) irdelenmesi c. Farklı sanat dallarına örneklerle bilimsel yaklaşım	Öğretim görevlisinin sunumu
2	Şan sesi: fizik sanat ve tıbbın buluşma noktası d. Şan sesinin bileşenleri a. İletişim teorisiyle şan sesinin irdelenmesi	Öğretim görevlisinin sunumu
3	Temel ses fiziği a. Sesin doğadaki oluşumu: kaynak-ortam-algı b. Ses dalgalarının fiziksel özellikleri: yayılma, binişim, dalga boyu, ses hızı c. Frekans-perde-nota ilişkisi d. Gürlük ve ses şiddeti	Öğretim görevlisinin sunumu
4	İnsan işitme sistemi a. Kulak anatomisi a. İşitme fizyolojisi	Öğretim görevlisinin sunumu
5	(1)İnsan sesinin oluşumu: ses sisteminin anatomi ve fizyolojisi a. Akciğerler, sesin enerji kaynağı, diyaframın anatomi ve fizyolojisi b. Larenks anatomisi, enerjinin transformasyonu, titreşim özellikleri. c. Ses yolunun anatomisi, akustik enerjinin şekillendirilmesi ve rezonans özellikleri	Öğretim görevlisinin sunumu
6	(2)İnsan sesinin oluşumu: ses sisteminin anatomi ve fizyolojisi a. Akciğerler, sesin enerji kaynağı, diyaframın anatomi ve fizyolojisi b. Larenks anatomisi, enerjinin transformasyonu, titreşim özellikleri.	Öğretim görevlisinin sunumu

	c. Ses yolunun anatomisi, akustik enerjinin şekillendirilmesi ve rezonans özellikleri	
7	(3)İnsan sesinin oluşumu: ses sisteminin anatomi ve fizyolojisi d. Akciğerler, sesin enerji kaynağı, diyaframın anatomi ve fizyolojisi e. Larenks anatomisi, enerjinin transformasyonu, titreşim özellikleri. a. Ses yolunun anatomisi, akustik enerjinin şekillendirilmesi ve rezonans özellikleri	Öğretim görevlisinin sunumu
8	Vize Sınavı	Öğretim görevlisinin sunumu
9	(1)Şancılar için akustik a. Aerodinamik özellikler (Subglottik basınç, translottal hava akımı, glottal rezistans) b. Temel frekans ve harmonikler c. Ses yolunun filtre fonksiyonu, formant d. Ses rejisterleri	Öğretim görevlisinin sunumu
10	(2)Şancılar için akustik e. Aerodinamik özellikler (Subglottik basınç, translottal hava akımı, glottal rezistans) f. Temel frekans ve harmonikler g. Ses yolunun filtre fonksiyonu, formant h. Ses rejisterleri	Öğretim görevlisinin sunumu
11	Yetenek ve ayrıcalıklı anatomi b. Algılama yeteneği c. Uygulama yeteneği d. Ayrıcalıklı anatomi	Öğretim görevlisinin sunumu
12	İlkel ses a. İlkel sesin tanımı ve özellikleri b. İlkel sesin bulunması ve kullanılması	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
13	İlkel ses a. İlkel sesin şandaki önemi, ses sınıfının belirlenmesine etkileri b. Şanda ilkel ses kullanımının fizyolojik temelleri	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
14	İlkel sesin bulunması ve kullanılması ile ilgili egzersiz uygulaması	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları

EK-3: Dokuz Eylül Üniversitesi 2012-2013 Öğretim Yılı 2. Yarıyıl Vokoloji Ders

Tanıtım Formu

Hafta	Konular	Açıklama
1	Duruş (Postür) a. Temel kas fizyolojisi b. Bedensel denge platformları ile doğru postürün tanımı	Öğretim görevlisinin sunumu
2	Duruş (Postür) a. Kötü postürün tanımı b. Baş ve boyun kaldıraç sistemi, önde baş pozisyonu c. Kötü postürün sese etkileri	Öğretim görevlisinin sunumu
3	Duruş (Postür) a. Doğru şan postürünü sağlama egzersizleri	Öğretim görevlisinin sunumu
4	Nefes a. Nefesle sesin ilişkisi: Diyafram ve subglottik basınç b. Solunumu fonasyondan bağımsızlaştırma: abdominodiyafragmatik solunum	Öğretim görevlisinin sunumu
5	Nefes Nefes, postür ve destek ilişkisi	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
6	Nefes Şanda nefes egzersizleri	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
7	Nefes egzersizleri, farklı nefes tekniklerinin irdelenmesi	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
8	Vize Sınavı	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
9	Ses, nefes ve postür ile ilgili temel egzersizler, uygulamalı eğitim	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
10	Ses sağlığı ve bozuklukları a. Sağlıklı ses tekniği- Maksimum ses ekonomisi b. Ses sistemini oluşturan organların sağlığı	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları

11	Ses sağlığı ve bozuklukları a. Bedensel sağlık ve zindeliğin sũrekliliđi b. Ses bozuklukları c. İlaçlar, bitkisel tarifler	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
12	Sũrdũrũlebilir profesyonel ses Sesi ısıtma ve soğutmanın temel mantığı ve egzersizleri	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
13	Sũrdũrũlebilir profesyonel ses a. Doğru konuşma sesinin bulunması ve kullanılması b. Ses suiistimalinin engellenmesi, c. Bilinçli performans programlanması	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları
14	Mũzikal performans anksiyetesi (Sahne endişesi) a. Mũzikal performans anksiyetesinin (MPA) sebepleri b. MPA ile baş etme yöntemleri	Öğretim görevlisinin sunumu, öğrencilerin uygulama çalışmaları

EK-4: Etik Kurul Onayı

NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULLAR

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :16/04/2021 Toplantı Sayısı :04 Karar No :2021/282
Araştırmanın Başlığı	Vokoloji Dersinin Şan Eğitiminde Yer Almasına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri
Sorumlu Araştırmacı	Dr. Öğr. Üyesi Nilay ÖZAYDIN
Yardımcı Araştırmacılar	Yüksek Lisans Öğrencisi Cansu ÖNAL
Etik Kurul Kararı	Başvurunuz değerlendirilmiş olup araştırmanız Etik Kurul tarafından uygun görülmüştür.
Uygun Değil ise gerekçeleri	

ASLI GİBİDİR
22/04/2021

Doç. Dr. Ahmet KURNAZ
Etik Kurul Başkanı

EK-5: Anket

ANKET

Kişisel Bilgiler

Cinsiyet: Kadın Erkek

Çalıştığınız Kurum:

Akademik Unvanınız:

Arş. Gör.

Arş. Gör. Dr.

Öğr. Gör.

Öğr. Gör. Dr.

Dr. Öğrt. Üyesi

Doç. Dr.

Prof. Dr.

Diğer:

Mesleki Deneyim Süreniz:

5 yıl

6- 10 yıl

11- 15 yıl

16-20 yıl

21- 25 yıl

26 ve üzeri yıl

Aşağıdaki ifadelere ne derece katıldığınızı belirtiniz.

1. Vokoloji (Ses Bilimi) hakkında bilgi sahibiyim.

Katılmıyorum

Kararsızım

Katılıyorum

2. Pedagojik vokoloji şan pedagojisinden farklıdır.

Katılmıyorum

Kararsızım

Katılıyorum

3. Vokoloji eğitiminin vokal performans üzerinde olumlu etkisi vardır.

Katılmıyorum

Kararsızım

Katılıyorum

4. Vokoloji eğitimi ders kapsamında şan eğitimi alan tüm öğrencilere verilmelidir.
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
5. Vokoloji eğitimi bir ders kapsamında verilirse alan uzmanı tarafından verilmelidir.
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
6. Vokoloji eğitimi ders kapsamında ses sorunu yaşayan öğrencilere verilmelidir.
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
7. Vokoloji eğitimi bir ders kapsamında verilirse şan eğitmeni tarafından verilmelidir.
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
8. Vokoloji dersinin verilmesi gereken eğitim süresine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- Haftada 1 saat
- Haftada 2 saat
- Haftada 3 saat
- Diğer (belirtiniz)
9. Vokoloji dersi lisans programının kaçınıcı yılında verilmelidir?
- Lisans 1
- Lisans 2
- Lisans 3
- Lisans 4
- Diğer (belirtiniz)

10. Konservatuvarlarda sesin fizyolojisi, anatomisi, ses hastalıkları ve korunma yöntemleri ile ilişkili, temelde aynı olup farklı isimlerle ve içeriklerle verilen dersler 'vokoloji dersi' adı altında verilmelidir.

Katılmıyorum

Kararsızım

Katılıyorum

11. Vokolojinin bir ders kapsamında müfredata eklenmesinin öğretim elemanı ve öğrencilere ne gibi katkıları olabilir? Lütfen görüşlerinizi ve eklemek istediklerinizi yazınız.

